

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

MIRA SAARI JA HEIDI SAARINEN

**Minä olen! - Hyvinvointia kulttuurin
keinoin - hankkeen
valokuvausprojekti**

Osallistujien kokemuksia osallisuudesta ja
yhdenvertaisuudesta

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN
2025

TIIVISTELMÄ

Saari, Mira ja Saarinen Heidi: Minä olen! -hyvinvointia kulttuurin keinoin -hankkeen valokuvausprojekti Osallistujien kokemuksia osallisuudesta ja yhdenvertaisuudesta, Opinnäytetyö, ylempi AMK
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
Tammikuu 2025
Sivumäärä: 60

Minä olen! -hanke tarjosi pitkäaikaistyöttömille mahdollisuuden osallistua Minä olen! - valokuvausprojektiin, joka edisti heidän osallisuuttaan ja hyvinvointia sekä toi kokemuksen yhdenvertaisuudesta. Projekti oli merkityksellinen osallistujille, sillä se vahvisti heidän osallisuuttaan ja hyvinvointiaan luovan ilmaisen kautta. Lisäksi se tarjosi mahdollisuuden kokea yhdenvertaisuutta.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata ryhmähaastattelun keinoin Minä olen! -valokuvausprojektiin osallistuvien työttömien suhdetta kulttuuriin, yhdenvertaisuuden ja osallisuuden kokemiseen. Tarkoituksena oli lisäksi kuvata avoimahaastattelun avulla valokuvausprojektin yhteistyötahojen edustajien kokemuksia ja näkemyksiä toiminnasta sekä sen vaikutuksista osallistujiin. Tavoitteena oli osallistujien ja yhteistyötahojen edustajien kokemuksiin ja vaikutuksiin liittyvän ymmärryksen lisääminen sekä hyödyntää saatua tietoa Minä olen! -hyvinvointia kulttuurin keinoin -toiminnan jatkokehittämiselle ja juurruttamiselle. Toinen tavoite oli luoda visuaalinen yhteistyömalli hankkeen yhteistyötahoista.

Laadullisen tutkimuksen aineiston keruu toteutettiin valokuvausprojektiin osallistuneiden pitkäaikaistyöttömien henkilöiden kahdella teemahaastattelulla sekä yhteistyötahojen avoimella haastattelulla. Teemahaastatteluihin osallistuneiden (N=10) työttömien kokemuksia kerättiin laajasti ja tuloksia täydensivät yhteistyötahojen avoinhaastattelu (N=3). Aineistot analysoitiin aineistolähtöisesti, eli induktiivisesti, jolloin analyysi perustui aineistosta nouseviin teemoihin ja ilmiöihin ilman valmiita teoreettisia viitekehyksiä.

Osallistuminen valokuvausprojektiin lisäsi osallistujien kulttuurihyvinvointia ja vahvisti heidän pystyvyyden tunnettaan. Ryhmässä syntynyt yhteenkuuluvuuden ja ystävyyden ilmapiiri kasvatti osallisuuden tunnetta. Projekti tarjosi osallistujille vertaistukea ja yhdenvertaisuuden kokemuksia, jotka vahvistivat uskoa tulevaisuuteen. Voimaantumisen ja itsetuntemuksen syventyminen paransivat osallistujien psyykkistä ja fyysistä hyvinvointia. Yhteistyötahojen haastatteluista nousi esiin osallistujien kohonnut itsetunto ja itsevarmuus. Projekti osoitti, että kulttuuri voi toimia tehokkaana välineenä syrjäytymisen vähentämisessä ja sosiaalisen yhdenvertaisuuden tukemisessa.

Yhteistyömalli kehitettiin lisäarvoksi hankkeen jatkorahoitukselle, että toiminta vakiintuisi ja tuottaisi laajempaa vaikuttavuutta. Yhteistyömalli kehitettiin osallistujien teemahaastatteluiden ja yhteistyötahojen kanssa käydyn haastattelun perusteella sekä yhteistyössä Sydänpiirin kanssa.

Avainsanat: Kulttuurihyvinvointi, Osallisuus, Yhdenvertaisuus

Abstract

Saari, Mira ja Saarinen Heidi: I am! - Well-being through culture - photography project Participants' experiences of inclusion and equality

Thesis, master's degree in applied sciences, Promotion of well-being and health

January 2025

Number of pages: 60

The "I am!" project offered long-term unemployed individuals the opportunity to participate in the "I am!" photography project, which promoted their inclusion and well-being, while also providing an experience of equity. The project was meaningful for the participants, strengthening their inclusion and well-being through creative expression. It also provided an opportunity to experience equality.

The purpose of this thesis was to explore, through group interviews, the relationship of unemployed people participants in the I Am! photography project to culture, as well as their experiences of equality and inclusion. Additionally, the aim was to describe, through open interviews, the experiences and perspectives of the representatives from the project's collaboration partners, focusing on the activities and their impact on the participants. The aim was to increase understanding of the experiences and impacts of participants and representatives of collaborating parties, and to utilize the information obtained for the further development and implementation of the "I am! - Well-being through Culture" activity. The second goal was to create a visual collaboration model of the project's partners.

The data for the qualitative research was collected through two thematic interviews with long-term unemployed individuals participating in the photography project and through open interviews with the partners. The experiences of the unemployed participants in the thematic interviews (N=10) were extensively collected and the results were complemented by an open interview with the partners (N=3). The data were analysed inductively, meaning that the analysis was based on themes and phenomena emerging from the data without predefined theoretical frameworks.

Participation in the photography project increased the participants' cultural well-being and strengthened their sense of empowerment. The atmosphere of togetherness and friendship created in the group increased their sense of inclusion. The project provided participants with peer support and experiences of equality, which strengthened their faith in the future. Empowerment and a deeper sense of self-worth improved the participants' mental and physical well-being. Interviews with the partners revealed an increased self-esteem and self-confidence of the participants. The project showed that culture can be an effective tool for reducing exclusion and promoting social equality.

A collaborative model was developed as added value of the project in the context of the application for further funding. To demonstrate that the activities would become more established and have a wider impact. The partnership

model was developed through thematic interviews with partners and in collaboration with Satakunta Heart District (Satakunnan Sydänpiiri).

Keywords: Cultural well-being, Inclusion, Equality

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
2 OPINNÄYTETYÖN TEOREETTINEN TAUSTA.....	8
2.1 Kulttuurihyvinvointi	8
2.2 Osallisuus.....	12
2.3 Yhdenvertaisuus.....	15
2.4 Kirjallisuuskatsaus	17
3 MINÄ OLEN! – HANKE	21
3.1 Minä olen! - valokuvausprojekti	22
3.2 Työttömyys.....	22
4 TARKOITUS, TAVOITE, TUTKIMUSKYSYMYKSET JA KEHITTÄMISTEHTÄVÄ.....	24
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	24
5.1 Laadullinen tutkimus menetelmänä	25
5.2 Tutkimusprosessin kuvaaminen	27
5.3 Aineiston keruu.....	29
5.4 Aineiston analyysi.....	34
6 TULOKSET	36
6.1 Osallistujien teemahaastattelun tulokset	36
6.1.1 Kulttuurin kokeminen	37
6.1.2 Osallisuuden kokeminen.....	41
6.1.3 Yhdenvertaisuuden kokeminen	46
6.1.4 Hyvinvoinnin kokeminen	48
6.2 Yhteistyötahojen avoinhaastattelu	50
6.3 Yhteistyömallin kehittäminen	54
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	56
7.1 Tulosten tarkastelu	56
7.2 Kulttuurin merkitys ja vaikutus	57
7.3 Eettisyys ja luotettavuus	58
7.4 Jatkoehdotukset	59
LÄHTEET.....	61
LIITE 1: PICO-TAULUKKO MUKAANOTTO- JA POISSULKUKRITEERIT .	67
LIITE 2: TIETOKANTAHAKU	68
LIITE 3: PRISMA VUOKAAVIO.....	69
LIITE 4: KIRJALLISUUSKATSAUS.....	70
LIITE 5: YHTEISTYÖTAHOJEN AVOINHAASTATTELU RUNKO	75

LIITE 6: TEEMAHAASTATTELUN RUNKO	76
LIITE 7: TUTKITTAVAN SUOSTUMUS	77
LIITE 8: TEEMAHAASTATTELUN TAUSTATIETOLOMAKE	78
LIITE 9: TEEMAHAASTATTELUN LUOKITTELU	79
LIITE 10: AVOIMENHAASTATTELUN LUOKITTELU.....	83
LIITE 11: YHTEISTYÖMALLI.....	84

1 JOHDANTO

Työttömyydellä on usein kauaskantoisia seurauksia, paitsi toimeentulon, myös heikentyneen terveyden ja hyvinvoinnin osalta. Kulttuurilla ja taiteella on tutkusti vahva yhteys fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämässä. Osallistumalla, joko tekijänä tai kokijana kulttuuripalveluihin, osallistuja saa voimavaroja arjessa jaksamiseen sekä hänen itseilmaisun keinonsa lisääntyvät. (Järvinen, 2024.)

Maailman terveysjärjestön WHO:n vuonna 2019 julkaiseman raportin mukaan taide voi tarjota innovatiivisia ratkaisuja monimutkaisiin terveyshaasteisiin. What is the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review -raportin mukaan (Fancourt & Finn, 2019) taidetoimintaan osallistuminen sekä taiten kokijana että tekijänä voi ehkäistä lukuisia psyykkisiä ja fyysisiä sairauksia sekä hoitaa ja auttaa useiden akuuttien ja kroonisten sairauksien kanssa.

Minä olen! -hyvinvointia kulttuurin keinoin on Satakunnan Sydänpiiri ry:n uudellinen ja innostava kulttuuri-painotteinen hanke, jonka tavoitteina ovat edistää 30–55-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömien henkilöiden osallisuutta ja hyvinvointia kulttuurin keinoin. Minä olen! -valokuvausprojekti koostui hankkeeseen osallistuneiden henkilöiden kuvista, heidän elämästään, toiveistaan sekä unelmistaan. (Sydänpiiri, 2024.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata ryhmähaastattelun keinoin Minä olen! -valokuvausprojektiin osallistuvien työttömien suhdetta kulttuuriin ja miten toiminta vaikutti osallistujan yhdenvertaisuuden ja osallisuuden kokemiseen. Tarkoituksena oli lisäksi kuvata avoimen haastattelun avulla valokuvausprojektin yhteistyötahojen edustajien kokemuksia ja näkemyksiä toiminnasta sekä sen vaikutuksista osallistujiin. Tavoitteena oli saada osallistujilta ja

yhteistyötahojen edustajilta tietoa, miten he kokivat toiminnan ja millaisia vaikutuksia sillä oli ollut osallistujiin. Tavoitteena oli hyödyntää saatua tietoa jatkohankkeen valmisteluun kulttuurilähtöisen toiminnan juurruttamiseksi ja luoda visuaalinen yhteistyömalli hankkeen yhteistyötahoista.

2 OPINNÄYTETYÖN TEOREETTINEN TAUSTA

Tämä opinnäytetyö käsittelee kulttuurihyvinvointia, osallisuutta ja yhdenvertaisuutta sekä niiden merkitystä hyvinvoinnin edistämisessä. Kulttuurihyvinvointi viittaa taiteen ja kulttuurin käyttöön välineinä, jotka tukevat ihmisten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Osallisuus puolestaan tarkoittaa yksilön mahdollisuutta osallistua merkitykselliseen toimintaan ja yhteisöihin, mikä vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta ja elämänlaatua. Yhdenvertaisuus viittaa kaikkien ihmisten yhtäläisiin mahdollisuuksiin osallistua ja saada hyvinvointia edistäviä palveluita tai toimintoja, riippumatta taustatekijöistä. Seuraavassa kappaleessa käsitteitä avataan tarkemmin. (Isola, ym., 2017, s. 9; Lilja-Viherlampi & Rosenlöf, 2019, s. 21; Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, Stigma ja syrjintä, 2024.)

2.1 Kulttuurihyvinvointi

Jokainen kokee terveyden ja hyvinvoinnin subjektiivisesti. Omaan arvioon vaikuttavat ihmisen tavoitteet sekä fyysinen ja sosiaalinen ympäristö. Tärkeitä tekijöitä ovat myös tasa-arvoisuus, voimaantuminen ja osallisuuden kokeminen yhteisössä. Toimintakyky ja elämänlaatu ovat keskeisiä terveyden kokemiseen liittyviä käsitteitä. Vaikka sairaudet voivat heikentää niitä, vakavastikin sairas voi kokea elämänlaatunsa hyväksi. (Metsäniemi, 2024.)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) määrittelee hyvinvoinnin kokonaisvaltaisena tilana, jossa yksilön fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen terveys ovat tasapainossa ja joissa ihminen kokee elämänsä merkitykselliseksi ja

tyytyväiseksi. Hyvinvointiin liittyy myös ympäristön ja yhteiskunnan tarjoamat mahdollisuudet elää hyvää elämää. World Health Organization (WHO) määrittelee hyvinvoinnin terveyden laajennetuksi käsitteeksi, joka kattaa ei pelkästään sairauden puutteen, vaan kyvyn elää täysipainoista elämää. Hyvinvoinnin käsite viittaa sekä yksilölliseen että yhteisötason hyvinvointiin. Yksilöllinen hyvinvointi sisältää terveyden, materiaalisen hyvinvoinnin ja koetun elämänlaadun, kun taas yhteisötason hyvinvointi kattaa elinolot, työllisyyden, työolot ja toimeentulon. (Lohtander, ym., 2021, s. 24.)

Ihmisen hyvinvointi on moniulotteinen ilmiö, joka ei ole pelkistettävissä yksilötasolle ja hyvänterveiden käsitteisiin. Hyvinvoinnin olennainen ulottuvuus rakentuu ihmisen suhteista ja asemasta ympäristössään sekä siitä, että hänet hyväksytään sellaisena kuin on – myös silloin, kun hän kokee sairautta tai heikkoutta. (Fadjukoff ym., 2022, s. 327.)

Sosiaalinen hyvinvointi viittaa yksilön kokemukseen yhteisöllisyydestä ja sosiaalisesta osallisuudesta. Siihen sisältyvät sosiaalinen hyväksyntä, osallistuminen yhteisöön, yhteisön sosiaalinen koherenssi, yhteisöllisyyden toteutuminen ja yhteisöön integroituminen. Sosiaalista hyvinvointia voidaan myös tarkastella yksinäisyyden, sosiaalisten verkostojen ja yhteiskuntaan kiinnittymisen näkökulmista. (Vesa, ym., 2020, s. 12–13)

Liittyminen ja yhteenkuuluvuus toisiin on ihmisen keskeinen perustarve. Sosiaalinen hyvinvointi rakentuu ja muovautuu koko elämän ajan yksilön vuorovaikutuksessa ryhmänsä, yhteisöjensä ja yhteiskunnan kanssa. Sosiaaliseen hyvinvointiin voivat vaikuttaa heikentävästi paitsi sairaudet myös monet toimenpiteet, joita toteutetaan niiden hoitamiseksi ja ennaltaehkäisemiseksi. Sosiaalisen hyvinvoinnin puutteet voivat puolestaan lisätä sairastavuutta ja kuormittaa terveydenhuoltoa. (Fadjukoff ym., 2022, s. 327.)

Kulttuuri liitetään arvoihin, merkityksiin, perinteisiin ja elämänmalleihin. Hyvinvoinnin näkökulmasta kulttuuri voi näyttäytyä sekä arvokkaana itsessään että välineenä, joka edistää toivottuja ominaisuuksia. Kulttuuri vaikuttaa monin tavoin yksilöiden ja yhteisöjen toimintaan ja kehitykseen. Sitä voidaan pitää

syryntymistä ehkäisevänä, perinteitä suojelevana ja taloutta vahvistavana tekijänä. Lisäksi taidekokemusten on havaittu edistävän yksilön elämänhallintaa. (Von Brandenburg, 2008, s. 12.)

Kulttuurin harrastaminen vaikuttaa terveyteen, hyvinvointiin ja elinikään merkittävästi. Kulttuuri antaa ihmisille elinvoimaa ja pitää hengissä. Ihminen selviää parhaiten kulttuuriyhteisössään. Kulttuuriharrastukset ja -kokemukset vahvistavat me-henkeä ja ryhmäytymistä. Porukassa syntyy ihmisyyteen kuuluvaa sosiaalista läsnäoloa, joka edistää terveyttä ja hyvinvointia – ja pitää hengissä. (Hyypä, 2023.)

Kulttuurihyvinvointi puolestaan tarkoittaa taiteen ja kulttuurin hyödyntämistä hyvinvoinnin edistämiseksi. Keskustelussa kulttuuri määritellään usein kapeasti taiteeksi, mutta laajemmassa merkityksessä kulttuuri voi sisältää myös lääketieteen ja sen käytännöt. Näin taide ja kulttuuri voi rikastaa hyvinvointia paitsi itse tekemisenä ja kokemuksina myös osana rakennettua ympäristöä. (Aholainen, ym. 2021.)

Kulttuurihyvinvoinnin määrittelyn ytimessä on eletty ja koettu kulttuurihyvinvointi, ihmisen oma kokemus siitä, että kulttuuri ja taide lisäävät hänen hyvinvointiaan tai ovat yhteydessä siihen. Toisaalta kulttuurihyvinvointina voidaan tarkastella ilmiötä, jossa kulttuuri ja taide kantavat erilaisia hyvinvointiin liittyviä merkityksiä ja vaikutuksia sekä yksilölle että yhteisölle. (Lilja-Viherlampi & Rosenlöf, 2019, s. 21–22.)

2010-luvulla käsite "kulttuurihyvinvointi" vakiintui puhuttaessa taiteen ja kulttuurin terveysvaikutuksista ja ihmisten kulttuurisista oikeuksista suomenkielisenä käsitteenä. Kulttuurihyvinvointi tarkoittaa yksilön kokemuksia taiteen ja kulttuurin vaikutuksista terveyteen ja hyvinvointiin, ilmiötä, jossa taide ja kulttuuri liittyvät terveyteen ja hyvinvointiin, sekä alaa, joka tutkii ja kehittää tähän liittyvää osaamista ja toimintatapoja. (Houni ym., 2021, s. 17.) Taikusydän-tutkijaverkosto määrittelee kulttuurihyvinvointi käsitteen seuraavasti: Kulttuurihyvinvointi on kulttuuristen tarpeiden täyttymistä: ihminen on kulttuurinen, luova,

itseään ilmaiseva ja kommunikoiva olento riippumatta iästään, voinnistaan tai elinolosuhteistaan. (Lehikoinen & Vanhanen, 2017, s. 16.)

Kulttuurihyvinvoinnin osaaminen voidaan sisällyttää osaksi sosiaali- ja terveydenhuollon sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ammattilaisten työtä. Kulttuurihyvinvointi kytkeytyy ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin – taide ja kulttuuri ovat osa hyvää elämää, yksilön luovuutta ja elinikäistä oppimista. (Sosiaali- ja terveysministeriö, s. 13, 2019.)

Aiempaa useammalla kunnalla oli pysyvä käytäntö kuntalaisten kulttuuripalveluihin osallistumisen tueksi. Kuntien välillä oli vaihtelua. Kunnista alle puolet ilmoitti tukevansa taloudellisesti vaikeassa elämäntilanteessa olevien osallistumista kulttuuritapahtumiin. Kulttuurihyvinvointipalvelut ovat monialaisesti kehitettyjä, matalan kynnyksen palveluita, jotka edistävät terveyttä ja hyvinvointia. Taiteen, kulttuurin sekä sosiaali-, terveys- ja kasvatustyön ammattilaiset toteuttavat niitä yhteistyössä asiakkaiden tarpeista lähtien. Tavoitteena voi olla toimintakyvyn, elämänhallinnan ja koetun terveyden parantaminen, yksinäisyyden ja sosiaalisen eriytymisen ehkäisy, osallisuuden ja itseilmaisun vahvistaminen, työhyvinvoinnin lisääminen tai mielenterveyden tukeminen. (Lilja-Viherlampi & Rosenlöf, 2019, s. 28; Saukko, ym., 2023, s. 1.)

Kuva 1. Kulttuurihyvinvointipalvelujen eri muotoja. (Lilja-Viherlampi & Rosenlöf, 2019, s. 28.)

Taiteen ja kulttuurin keinoin hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on yksi kuntien kulttuuritoiminnan keskeisistä tavoitteista ja tehtävistä. Kulttuuritoiminnan avulla voidaan myös vahvistaa kuntalaisten osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja yhdenvertaisuutta. Fancourt & Finn, 2019 tutkimus osoittaa, että taiteella ja kulttuurilla on lukuisia myönteisiä vaikutuksia niin fyysiseen terveyteen kuin mielen hyvinvointiin, ja ne parantavat myös koettua hyvinvointia, elämänlaatua ja onnellisuutta. (Saukko, ym., 2023, s. 1.)

2.2 Osallisuus

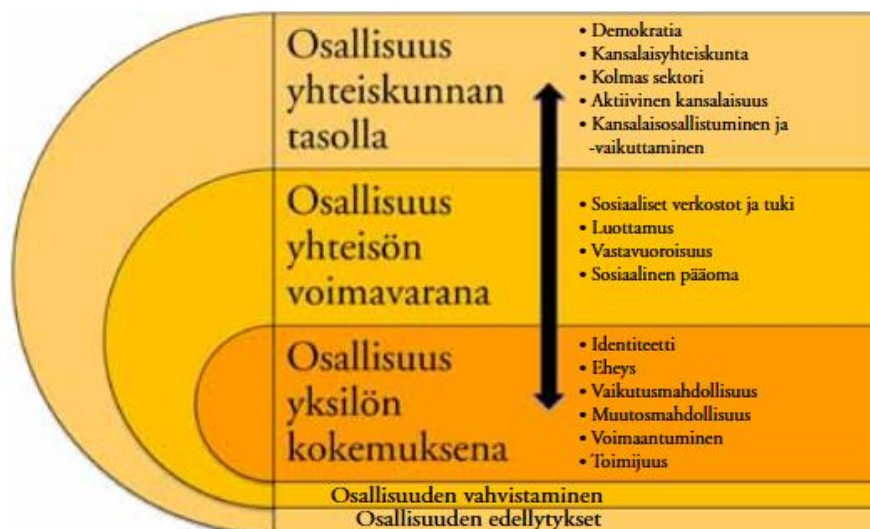
Osallisuus on laaja ja vaikeakin käsitteenä. Sosiaali- ja terveysministeriössä siitä puhutaan aktiivisen kansalaisuuden, aktivoinnin ja yhdenvertaisten palvelujen hengessä, oikeusministeriössä osallisuudesta kirjoitetaan ihmisoikeuksina ja demokratiana, opetus ja kulttuuriministeriössä painotetaan merkityksellisyyttä ja mahdollisuuksia. Osallisuus tarkoittaa liittymistä (*involvement*), suhteissa olemista (*relatedness*), kuulumista (*belonginess*), yhteisyyttä (*togetherness*). Osallisuus on siis yhteensopivuutta (*coherence*) sekä mukaan ottamista (*inclusion*). (Isola, ym., 2017, s. 33.)

Yksilön tasolla osallisuus ilmenee kokemuksena, joka syntyy, kun ihminen tuntee kuuluvansa itselle merkitykselliseen ryhmään tai yhteisöön. Osallisuus ilmenee yhteisöissä jäsenten keskinäisenä arvostuksena ja luottamuksena mahdollistaa myös vaikuttaa yhteisössä. Yhteiskunnallisella tasolla mahdollisuuksien ja oikeuksien toteutumista ja ihmisten keskinäistä vastavuoroisuutta. Poliittisesta näkökulmasta tarkasteltuna osallisuudella tarkoitetaan, joilla vahvistetaan ihmisten osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa. Yhteiskunnan rakenteilla, joka tarkoittaa laajasti sosiaali- ja terveyspalvelut sekä työllisyyspalveluilla on tärkeä rooli osallisuuden edistämässä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Osallisuuden edistäminen, 2024.)

Osallisuus tarkoittaa kuulumista, yhteyksiä ja yhteisöllisyyttä, jotka ilmenevät demokratian, osallistumisen ja vaikuttamisen kautta. Se sisältää myös prosessien johtamisen ja järjestämisen, jotka mahdollistavat mukaan ottamisen ja

yhteenkuuluvuuden. Osallisuus voidaan ymmärtää kiinnittymisenä yhteiskuntaan, ympäristöön ja yhteisöihin. Sen perustana ovat oikeudenmukaisuus, turvallisuus ja yhteenkuuluvuuden tunne sekä omakohtaisuus ja omaehtoisuus. Osallisuus ilmenee eri tasoilla ja monimuotoisena toimintana, jolla on erilaisia sisältöjä. (Iivonen, 2023, s. 20–21.)

Osallisuus yksilön kokemuksena edellyttää, että ihmiset osaavat ottaa omat voimavarat käyttöön. Käytännössä se tarkoittaa, että osallisuutta lisätään ottamalla ihmisen voimavarat käyttöön ja vahvistamalla identiteettiä. Kiinnitetään huomiota yksilöllisiin voimavaroihin ja taitoihin sekä olosuhteisiin ja niiden edellyttämiin tekijöihin. Identiteetti rakentuu terveyttä vahvistavassa vuorovaikutuksessa yhteisön ja ympäristön kanssa. Tämä luo ihmiselle kokemuksen yhteiskuntaan kuulumisesta ja osallisuudesta. (Rouvinen-Wilenius, 2014, s. 62.)

Kuva 2. Osallisuuden edellytykset ja vahvistamisen alueet. (Rouvinen-Wilenius, 2014, s. 62.)

Kunnat, järjestöt sekä kolmannen sektorin toimijoilla on erilaisia hankkeita, jotka tukevat työttömien osallisuutta. Täysivaltainen osallisuus on riittävää toimeentuloa, inklusiivisia työmarkkinoita ja pääsyä laadukkaisiin hyvinvointipalveluihin. Toimien avulla pyritään vähentämään syrjään jäämisen riskiä ja köyhyyttä. (Mäntyneva, 2020, s. 30).

Suomessa asuvien aikuisten osallisuuden kokemus vaihtelee merkittävästi, käy ilmi vuonna 2022 julkaistusta THL:n tutkimuksesta. (Leemann, ym., 2022.) Erot ovat yhteydessä hyvinvointiin ja yhteiskunnalliseen asemaan. Tarkastelluista ryhmistä keskimäärin vahvinta osallisuutta kokivat yrittäjät ja heikointa työttömät. 24,5 prosenttia Suomen työttömistä kokee erittäin heikkoa osallisuutta. Korkea koulutustaso näyttää vähentävän riskiä erittäin heikkoon osallisuuden kokemukseen. Erittäin heikko osallisuuden kokemus liittyy tilanteisiin, joissa muita heikompia asemaa, pienet tulot ja esimerkiksi sairaudet kietoutuvat yhteen ja vaikeudet kasautuvat. (Leemann ym., 2022, s. 102.)

Erittäin heikon osallisuuden kokemukset ovat yleisimpiä 20–39-vuotiaiden ikäryhmässä ja matalammin koulutetuilla. Yksinäisyyden kokemukset ovat yleistyneet vuodesta 2018 vuoteen 2022, sekä miehillä että naisilla. Yksinäisyyden ja erittäin heikon osallisuuden kokemukseen tulee vastata aktiivisesti tukeamalla sosiaalisten suhteiden ja merkityksellisen elämän mahdollisuuksia. (Castaneda, ym., 2023.)

Osallisuutta voidaan vahvistaa, mutta se ei tapahdu ylhäältä alas suunnatuilla toimenpiteillä, vaan ihmisten itsensä kokiessa asiat merkityksellisiksi oman elämän kannalta. Parhaimmillaan osallisuuden kokemus toteutuu jo perheessä ja jatkuu luontevasti yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Työ luo osallisuutta. Työ on ihmisen lajityypillinen ominaisuus: ihminen tulee ihmiseksi tekemällä työtä, yleensä toisten kanssa yhdessä. Työn tekeminen kiinnittää ihmisiä toisiinsa ja luo jatkuvuutta sekä sosiaalisesti että psykologisesti. (Rouvinen-Wilenius, 2014, s. 67; Jokinen, 2014, s. 72.)

Osallisuuden mahdollistamiseksi tarvitaan resursseja, kuten kohtuullista toimeentuloa, turvallisuutta, osaamista ja toimivia ympäristöjä. Tarpeiden tyydyttäminen edellyttää resursseja ja toimintavalmiuksia, mutta samalla tyydytetyt tarpeet vahvistavat näitä valmiuksia. Keskeisiä tarpeita ovat hengissä pysyminen, turvallisuus, tunteet, vapaus, luovuus, ymmärtäminen ja osallistuminen, jotka edistävät inhimillistä ja tarpeenmukaista toimintaa. (Isola, ym., 2018, s.13.)

Terveyden- ja hyvinvointilaitos on listannut kymmenen osallisuuden edistämisen periaatetta. Osallisuuden edistäminen perustuu ihmisen omaehtoiseen osallistumiseen. Osallistujia kohdataan kunnioittavasti ilman kategorisointia, ja erityisesti yksin jääneet pyritään löytämään ja saamaan mukaan toimintaan. Toimintaa kehitetään yhdessä osallistujien kanssa, ja sen tavoitteena on vahvistaa osallistujien vaikuttamismahdollisuuksia myös toiminnan ulkopuolella. Osallisuuden edistämässä korostuu ihmisen mahdollisuus liittyä itselleen merkityksellisiin yhteisöihin ja nauttia yhteisestä hyvästä tasavertaisena muiden kanssa, samalla osallistuen sen tuottamiseen ja jakamiseen. Osallistujien saama arvostus, kiitos ja yhteydet muihin ihmisiin lisäävät yhteenkuuluvuuden tunnetta ja edistävät eri yhteiskuntaryhmien kohtaamista. Osallisuutta edistävät käytännöt juurrutetaan osaksi jatkuvaa toimintaa, mikä varmistaa niiden pitkäkestoisen vaikutuksen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Osallisuuden edistäjän opas, 2023, s. 19.)

2.3 Yhdenvertaisuus

Ihmisten yhdenvertaisuuden turvaaminen on paitsi lakisääteinen velvoite, myös olennainen keino edistää kestäväää hyvinvointia yhteiskunnassa. (Yhdenvertaisuuslaki, 1325/2014, 1 §) Yhdenvertaisuuden suunnitelmallinen edistäminen ehkäisee ja vähentää niin suoraa kuin rakenteellistakin syrjintää. Tämä edistää palveluiden vaikuttavuutta, saavutettavuutta ja oikea-aikaisuutta, minkä ansiosta palvelut voidaan kohdentaa paremmin erityisesti niille, joilla on suurin tarve saada tukea ja apua. (Siukola ym., 2024, s. 3.)

Yhdenvertaisuuslain tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Yhdenvertaisuuslaki velvoittaa viranomaisia, koulutuksen järjestäjiä ja työntekijä edistämään yhdenvertaisuutta. Yhdenvertaisuuslain noudattamista valvovat yhdenvertaisuusvaltuutettu, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta sekä työsuojeluviranomaiset. (Yhdenvertaisuuslaki, 1325/2014, 1 §) Kaikki ministeriöt vastaavat yhdenvertaisuuden edistämisestä omalla toimialallaan.

Oikeusministeriö koordinoi yhdenvertaisuuspolitiikan sekä kansallisen syrjinnän seurannan kehittämistä valtioneuvostossa. (Oikeusministeriö, 2014.)

Yhdenvertaisuus tarkoittaa tilannetta, jossa ihmiset ovat samanarvoisessa asemassa tarkasteltavan tavoitteen tai toiminnan suhteen, ellei eriarvoisuudelle ole hyväksyttävää perustetta. Sosiaali- ja terveystaloudissa yhdenvertaisuus ymmärretään laajasti, kuten Suomen perustuslaissa (731/1999), ja se sisältää myös sukupuolten tasa-arvon. Perustuslain mukaan ketään ei saa asettaa eri asemaan ilman hyväksyttävää perustetta esimerkiksi sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan tai vammaisuuden perusteella. Viranomaisten on lain mukaan edistettävä yhdenvertaisuutta kaikessa toiminnassaan. Lisäksi niillä on velvollisuus laatia toiminnallinen yhdenvertaisuussuunnitelma, joka tukee yhdenvertaisuuden tavoitteiden toteutumista. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, 2023.)

Haavoittuvassa asemassa olevat väestöryhmät kohtaavat ulkopuolisista tekijöistä johtuvia esteitä, jotka heikentävät heidän mahdollisuuksiaan suhteessa muihin. Tähän liittyy riski joutua eriarvoiseen asemaan yhteiskunnassa. Näillä ryhmillä voi olla terveyteen, toimeentuloon, sosiaalisiin suhteisiin tai elinolosuhteisiin liittyviä riskejä, jotka voivat johtaa yhteiskunnalliseen haavoittuvuuteen. Esimerkkejä tällaisista ryhmistä ovat lapset, vanhukset, työttömät, maahanmuuttajat, vammaiset, pitkäaikaissairaat, mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsivät sekä romanit. Yhdenvertaisuus parantaa palvelujen vaikuttavuutta, saavutettavuutta, oikea-aikaisuutta sekä kohdentamista paremmin niiden ihmisten tarpeisiin, jotka palveluita eniten tarvitsevat. Yhdenvertaiset palvelut säästävät aikaa ja rahaa ja luovat turvallisen ja viihtyisän ympäristön kaikille. (Siukola, ym. 2024; Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, Yhdenvertaisuuden käsitteet, 2023.)

Yhdenvertaisuuden edistäminen hyödyttää koko yhteisöä, sillä sen vaikutukset ulottuvat paljon laajemmalle kuin pelkästään vähemmistöjen aseman parantamiseen. Yhdenvertaisempi kunta tukee kaikkien kuntalaisten hyvinvointia, kehittää palveluiden laatua, kaventaa terveyseroja ja vähentää eriarvoisuutta. Lisäksi se vahvistaa osallisuutta ja luo tasa-arvoisemman ympäristön,

joka hyödyttää jokaista kunnan asukasta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, miksi edistää yhdenvertaisuutta? 2023.)

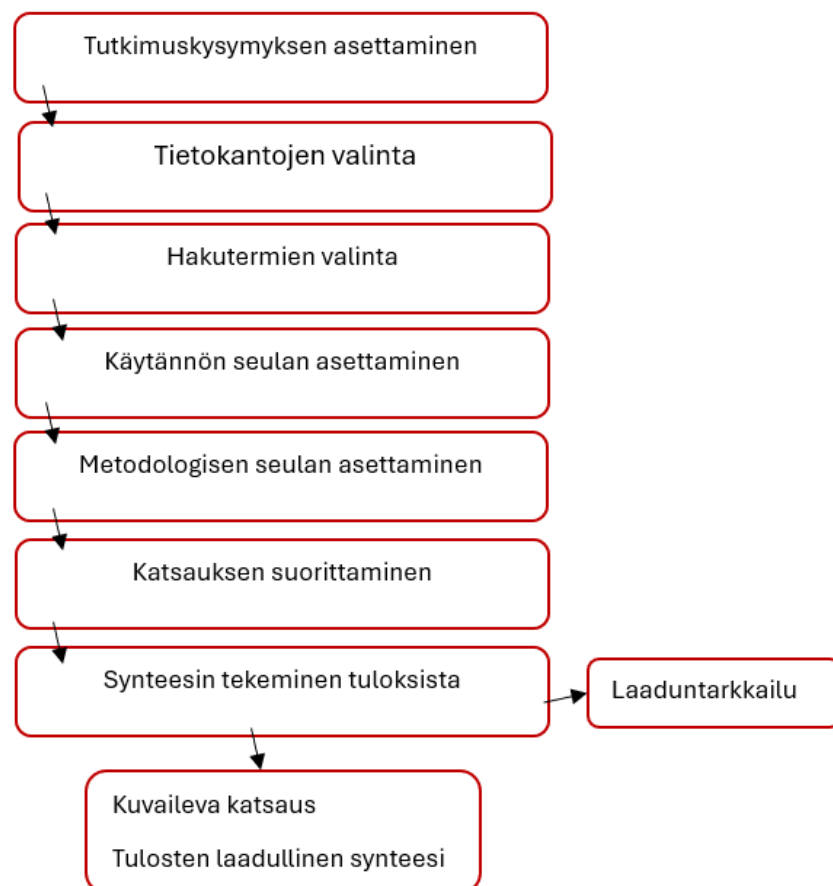
Yhdenvertaisuuden arviointi on keskeinen väline kunnan toiminnan yhdenvertaisuuden edistämisessä. Sen avulla voidaan tunnistaa syrjintää sekä löytää kehittämistarpeita ja ratkaisuja yhdenvertaisuuden parantamiseen. Nykytilan arviointi on tärkeä lähtökohta yhdenvertaisuussuunnitelman laatimiselle, sillä se luo pohjan tavoitteelliselle kehittämistyölle. Arvioinnin tarkoituksena on paitsi tunnistaa syrjintää, myös osoittaa toiminnan ja palveluiden kehittämis-kohteita sekä esittää keinoja yhdenvertaisuuden vahvistamiseksi. Näiden tietojen avulla viranomaiset, koulutuksen järjestäjät ja työnantajat voivat toteuttaa tehokkaita toimenpiteitä syrjinnän ehkäisemiseksi, siihen puuttumiseksi ja kaikkien ihmisten yhdenvertaisuuden edistämiseksi. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, yhdenvertaisuuden arviointi, 2023.)

2.4 Kirjallisuuskatsaus

Systemaattinen kirjallisuuskatsaus tiivistää ja analysoi laajan tutkimusaineiston. Kirjallisuuskatsaus toimii hypoteesien testaamisen, tutkimustulosten tiivistämisen ja niiden johdonmukaisuuden arvioinnin välineenä. Se voi myös tuoda esiin aiemman tutkimuksen puutteita, mikä auttaa määrittelemään uusia tutkimusalueita. Kirjallisuuskatsauksessa korostuu neljä keskeistä periaatetta: selkeään kysymykseen vastaaminen, valintaharhan minimointi, tutkimusten laadun arviointi ja objektiivinen referointi. Näiden avulla katsaus tarjoaa kattavan ja luotettavan näkymän olemassa olevaan tietoon. (Salminen, 2023, s. 40.)

Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on, että katsauksella pystytään luomaan synteesi siitä, mitä aiheesta ja siihen liittyvästä käytännöistä ei vielä tiedetä tai tiedetään. Erityisesti tavoitteena on tiivistää tieto, osoittaa tiedon muuttuminen ja mihin suuntaan alan ja aihepiirin tutkimustieto on kehittymässä. (Vilka, 2023, 24).

Tässä systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa keskityttiin tarkastelemaan taiteen ja luovan toiminnan vaikutuksia yksilöiden hyvinvointiin ja osallisuuteen. Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena oli selvittää, miten taideprojekteihin osallistuminen vaikuttaa erityisesti heikommassa asemassa olevien väestöryhmien henkiseen, sosiaaliseen ja emotionaaliseen hyvinvointiin. Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa hyödynnettiin Finkin (2005: 3–5) mallia, jossa hyödynnetään seitsenvaiheisen jaottelun mukaan katsauksen tekoprosessia. Mallia mukailtu kuvassa 3.

Kuva 3. Kirjallisuuskatsaus vaiheittain Finkin (2005: 54) mallia mukailten. (Salminen, 2011, s. 11.)

Kun tutkimuskysymykset olivat asetettu, voitiin määritellä kirjallisuuskatsauksessa käytettävät tietokannat ja hakusanat. Tutkimushaussa hyödynnettiin PICO-termistöä sekä laadittiin sisäänotto- ja poissulkukriteerit (Liite 1) jotta, haku olisi mahdollisimman tarkka ja kattava. Hakujen pohjalta valittiin

tietokannat, jotka tuottivat tutkimuskysymyksiin vastaavia tutkimuksia. Katsauksen tutkimusaineisto kerättiin tieteellisistä tietokannoista CINAHL, Medley ja Google Scholar, (liite 2) Haku suoritettiin 9.5.2024. Löydetyt tutkimukset käytiin läpi ja seulottiin. Opinnäytetyön tekijät tekivät aineiston seulontaa erikseen, mutta lopullinen päätös tutkimusten mukaan ottamisesta tehtiin yhdessä. Molemmat opinnäytetyön tekijät arvioivat yhdessä täyden tekstin perusteella, täyttävätkö tutkimukset mukaanottokriteerit.

Laadunarviointi tarkoittaa, että jokainen valikoitu tutkimus arvioidaan erikseen, yksityiskohtainen arviointi tehdään niille tutkimuksille, jotka ovat olennaisia omalle katsaukselle. Tutkimusten valitseminen katsaukseen ei tapahdu mielivaltaisesti, vaan jatkuvan arvioinnin perusteella. (Vilka, 2023, s. 74.) Laadunarvioinnissa käytimme JBI:n tarkistuslistaa, joka auttoi systemaattisesti arvioimaan tutkimusten laatua ja luotettavuutta. Tutkimusten pilotoinnilla eli kokeiluilla on tärkeä osuus, näin varmistetaan, että kriteerit ovat relevantit ja sovellettavissa olevia. Dokumentoinnissa tarkkuus mahdollistaa toistettavuuden ja on tästä syystä tärkeä osa katsausta. (Axelin, ym. 2007, s. 6.)

Sisällönanalyysi koostui kolmesta vaiheesta: analyysin valmistelu, organisointi ja raportointi. Ensimmäisessä vaiheessa järjestimme tiedot muotoon, jossa niitä voitiin tutkia. Aineiston järjestämisvaiheessa selvitimme, mikä oli tutkimuskohteena olevien tutkimusten aihe, teoria ja menetelmä sekä mikä oli tutkimuksen tavoite. Toisessa vaiheessa teimme induktiivisen analyysin, jossa etenimme aineistosta löytyneistä ja tutkimuskysymysten kannalta olennaisista havainnoista tuloksiin ja päätelmiin. Kolmannessa vaiheessa havainnollitimme tulokset raportoinnin tasolla. Sisältöanalyysin tavoitteena on luoda soveltuvalla tavalla aineistosta asiakokonaisuus eli synteesi. Tutkimuksia analysoitiin yhdessä tutkimuskysymysten mukaan sekä tutkimusten sisällön laadukkuuden mukaan tutustumalla aineistoon. (Vilka, 2023, s. 70–71.)

Valintaprosessin kautta valittiin kymmenen relevanttia ja tutkimuskysymyksiin keskeisesti liittyvää tutkimusta. Tutkimuksista laadittiin Prisma- vuokaavio. (liite 3) Synteettinen kuvaus luotiin vastaamaan asetettuja tutkimuskysymyksiä. Taulukko valituista tutkimuksista liitteenä. (liite 4).

Tutkimusaineisto koostui kymmenestä vuosina 2012–2023 julkaistusta vertaisarvioidusta artikkeleista ja julkaisusta, jotka käsittelevät kulttuurin, taiteen ja luovan toiminnan vaikutuksia yksilöiden hyvinvointiin, osallisuuteen ja yhdenvertaisuuteen. Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena oli selvittää, miten taideprojekteihin osallistuminen vaikuttaa erityisesti heikommassa asemassa olevien väestöryhmien henkiseen, sosiaaliseen ja emotionaaliseen hyvinvointiin. Tutkimukset ovat pääosin laadullisia ja perustuvat haastattelu- tai kyselyaineistoon, mutta myös työpajatyöskentelyyn. Aineistot on kerätty eri kohde-ryhmiltä, kuten nuorilta, ikäihmisiltä ja mielenterveyskuntoutujilta. Keskeiset teemat liittyvät osallisuuden kokemukseen, itseilmaisuuksiin ja yhteisöllisyyden vahvistumiseen.

Tutkimusten perusteella voidaan todeta, että taide, erityisesti yhteisötaide ja luovat prosessit, voivat merkittävästi edistää yksilöiden hyvinvointia ja sosiaalista osallisuutta, erityisesti heikommassa asemassa olevissa väestöryhmissä. Australiassa Victorian osavaltion teettämässä tutkimuksessa (Kelaheer, ym. 2013) sekä amerikkalaisessa tutkimuksessa (Cantu ym. 2018) korostuivat taiteen ja luovuuden merkitys henkisen hyvinvoinnin lisäämisessä. Taide ei ainoastaan tuota iloa ja vapautta itseilmaisuuksiin, vaan se on myös väline, jolla voidaan käsitellä henkisiä ja emotionaalisia haasteita. Nämä tutkimukset osoittavat, että taide voi tukea ihmisiä, jotka ovat sosiaalisesti tai taloudellisesti haavoittuvassa asemassa.

Jupin & Tanskasen (2022) tutkimuksen mukaan taiteen kautta tullut oppiminen, minäpystyvyyden kasvu ja vertaistuki olivat tärkeitä osallistujille. Nämä tekijät johtivat osallistujien itseymmärryksen ja -arvostuksen kasvuun, mikä vahvisti heidän tulevaisuususkooaan. Sosiaalinen tuki ja onnistumisen kokemukset olivat keskeisiä hyvinvoinnin ja osallisuuden tunteen vahvistumisessa. Laes & Rautiainen (2022) sekä Iivonen (2023) tutkimuksissaan painottavat osallisuuden ja toimijuuden merkitystä erityisesti työttömien keskuudessa. Työttömyyden aiheuttamat taloudelliset ja henkiset voimavarojen puutteet esitivät monia aloittamasta taideharrastusta, mutta vertaistuki ja osallisuuden tunteen vahvistaminen esimerkiksi keskusteluryhmien kautta lisäsivät heidän

hyvinvointiaan. Vaikutusvalta omassa elämässä ja kuulluksi tuleminen nousivat keskeisiksi osallisuuden toteutumisessa.

Von Harpeyn (2021) tutkimus käsitteli nuorten osallisuuden ja sosiaalisten taitojen vahvistumista taidehankkeiden aikana. Taideprojektit vahvistivat nuorten vuorovaikutustaitoja, lisäsivät rohkeutta ja motivaatiota sekä antoivat nuorille paremman pohjan kohdata tulevia haasteita opiskelu- ja työelämässä. Osallisuus ja kanssakäyminen muiden kanssa paransivat nuorten arjenhallintataitoja ja valmiuksia edetä elämässään.

Voidaan todeta, että kulttuuri, taide ja luovat projektit eivät ainoastaan lisää hyvinvointia, vaan ne vahvistavat myös osallistujien sosiaalisia taitoja, osallisuutta ja tulevaisuudenuskoa. Sosiaalinen tuki, vertaistuki ja osallisuuden kokemus nousevat erityisen tärkeiksi tekijöiksi hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämässä sekä haavoittuvassa asemassa olevilla aikuisilla, että nuorilla. (Cantu ym. 2018; Jupin & Tanskasen 2022; Von Harpeyn 2021.)

3 MINÄ OLEN! – HANKE

Minä olen! -hyvinvointia kulttuurin keinoin oli Satakunnan Sydänpiiri ry:n uudenlainen ja innostava kulttuuri-painotteinen hanke, jonka tavoitteina olivat mm. hyvinvoinnin ja elämänlaadun parantuminen, lisääntynyt omanarvontunne sekä yhdenvertaisuuden kokeminen. Osallistamalla Minä olen! -toimintaan ryhmäläiset ovat päässeet mm. tutustumaan eri kulttuurimuotoihin ja osallistumaan taidetyöpajoihin sekä tuomaan esille oman tarinansa. Osallistuminen auttoi tunnistamaan ja lisäämään omia vahvuuksia, löytämään uusia itseilmaisukeinoja ja hyvinvointi oli parantunut. (Satakunnan Sydänpiiri ry.)

Minä olen! -hyvinvointia kulttuurin keinoin -hankkeen tavoitteena oli edistää 30–55-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömien henkilöiden osallisuutta ja hyvinvointia kulttuurin ja taiteen keinoin. Toimintaan osallistujien elämänlaatu ja hyvinvointi

parani hankkeeseen osallistumisen myötä. Yksilön omanarvontunne vahvistui ja kokemus yhdenvertaisuudesta lisääntyi hankkeen myötä.

Hankkeen rahoitti Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus Stea eli Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva valtionapuviranomainen. Hanke käynnistyi elokuussa 2021 ja hanke päättyy 2024 loppuvuoteen mennessä. Hankkeen jatkoa varten haetaan rahoitusta Esr-hakemuksella. Esr on Eu:n alue ja rakennepolitiikan rahasto, jonka avulla pyritään edistämään työllisyyttä, osaamista, osallisuutta, yhdenvertaisuutta sekä tasa-arvoa. Minä olen! -hyvinvointia kulttuurin keinoin -toiminnalle haettiin jatkorahoitusta syksyllä 2024, tätä opinnäytetyötä voidaan tarvittaessa hyödyntää jatkorahoituksen hakuprosessissa.

3.1 Minä olen! - valokuvausprojekti

Minä olen- valokuvausprojektin osallistajat olivat aikaisemmin osallistuneet hankkeen ryhmätoimintoihin, ja sitä kautta tulleet valituksi valokuvausprojektiin osallistujiksi. Valokuvausprojekti ei ollut irrallinen osa, vaan sisältyi Minä olen! -ryhmätoimintaan, joka koostui itsetutkiskelusta ja matalan kynnyksen taide- ja kulttuuri kokemuksilla.

Minä olen! -valokuvausprojekti koostui hankkeeseen osallistuneiden henkilöiden valokuvista. Valokuvissaan he toivat esille heidän elämäänsä, unelmaa ja toiveitaan. Jokainen osallistuja sai luoda oman tarinansa kulttuuria hyödyntäen. Halukkaat saivat osallistua valokuvausprojektiin, jonka toteutti ammatti-valokuvaaja Nelly Ruojärvi. Valokuvaaja kuvasi valokuvat osallistujien halulla tavalla. Valokuvista koottiin Minä olen! -valokuvanäyttelyt Poriin, Ulvilaan ja Nakkilaan (fyysisesti) sekä artikkeli ja virtuaalinäyttely projektiin liittyen.

3.2 Työttömyys

Syyskuun 2024 lopussa työ- ja elinkeinotoimistoissa sekä kuntakokeiluissa oli yhteensä 279 700 työtöntä työnhakijaa, mikä on 29 900 enemmän kuin vuotta

aiemmin. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 10,4 prosenttia, eli 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin edellisvuonna. Pitkäaikaistyöttömiä, eli vähintään vuoden työttömänä olleita, oli 102 600, mikä on 13 400 enemmän kuin vuosi sitten. Yli 50-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä oli 104 100, kasvua edellisvuodesta 8 000 henkilöä. (Työllisyyskatsaus, 2024; Työ- ja elinkeinoministeriö, 2024.) Suomessa haasteena on erityisesti työttömyyden pitkittyminen. Monesti pitkäaikaistyöttömyyden taustalla on monimutkaisia, toisiinsa yhteydessä olevia ongelmia ja haasteita. (Londén, ym., 2023, s. 13.)

Pitkäaikaistyöttömyys voi johtua monista eri syistä, jotka usein kytkeytyvät toisiinsa. Taustalla voi olla opiskelujen päättymisen ilman työllistymistä, työkykyä heikentävät sairaudet tai vammat sekä talouden laskusuhdanteiden aiheuttamat irtisanomiset. Lisäksi riskitekijöitä ovat ikääntyminen, alhainen koulutustaso, heikko sosioekonominen asema, vanhentunut työkokemus tai koulutus, heikentynyt opiskelukyky ja sosiaalisesti syrjäyttävät tekijät. Myös maantieteelliset erot voivat vaikuttaa työttömyyden pitkittymiseen. Hyvinvoinnin ja työnhauksen motivaation säilyttämiseksi arjessa kiinni pysyminen on tärkeää. Vapaaehtoistyö, harrastukset ja kouluttautuminen voivat tarjota onnistumisen kokemuksia sekä kehittää taitoja, jotka tukevat työllistymistä. (Mieli ry, 2024; Työ- ja Elinkeinoministeriö, Räisänen, ym., 2023, s. 9.)

Työttömyys heikentää yksilöiden hyvinvointia, resursseja ja sosiaalisia yhteyksiä sekä on yhteydessä terveysongelmiin. Työttömien ja työllisten välillä on merkittäviä hyvinvointieroja, jotka korostuvat pitkäaikaistyöttömillä. He kohtaavat useammin taloudellisia ja terveydellisiä ongelmia sekä haasteita terveyspalveluiden saatavuudessa. Lyhytaikaisesti työttömät eroavat työllisistä lähinnä taloudellisten vaikeuksien ja elämän merkityksellisyyden kokemuksen osalta. Työttömyyden pitkittyessä hyvinvointi heikkenee entisestään, ja työttömyyteen liittyvä stigma voi aiheuttaa häpeää sekä epäonnistumisen tunteita yhteiskunnassa, jossa työn merkitystä korostetaan vahvasti. (Airio & Niemelä, 2013, s. 45–46; Sillanpää, 2022, s. 8.)

4 TARKOITUS, TAVOITE, TUTKIMUSKYSYMYKSET JA KEHITTÄMISTEHTÄVÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata ryhmähaastattelun keinoin Minä olen! -valokuvausprojektiin osallistuneiden työttömien suhdetta kulttuuriin, yhdenvertaisuuden ja osallisuuden kokemiseen. Tarkoituksena oli lisäksi kuvata avoimen haastattelun avulla valokuvausprojektin yhteistyötahojen edustajien kokemuksia ja näkemyksiä toiminnasta sekä sen vaikutuksista osallistujiin.

Tavoitteena oli osallistujien ja yhteistyötahojen edustajien kokemuksiin ja vaikutuksiin liittyvän ymmärryksen lisääminen sekä hyödyntää saatua tietoa Minä olen! -hyvinvointia kulttuurin keinoin -toiminnan jatkokehittämiselle ja juurruttamiselle. Toinen tavoite oli luoda visuaalinen yhteistyömalli hankkeen yhteistyötahoista.

Tutkimuskysymykset:

1. Millainen suhde osallistujalla oli kulttuuriin ennen valokuvausprojektiin osallistumista, sen aikana ja jälkeen?
2. Miten valokuvausprojekti vaikutti osallistujan osallisuuden ja yhdenvertaisuuden kokemiseen?
3. Miten valokuvausprojekti vaikutti osallistujan hyvinvointiin?

Kehittämistehtävä:

1. Luoda visuaalinen yhteistyömalli hankkeen yhteistyötahoista.

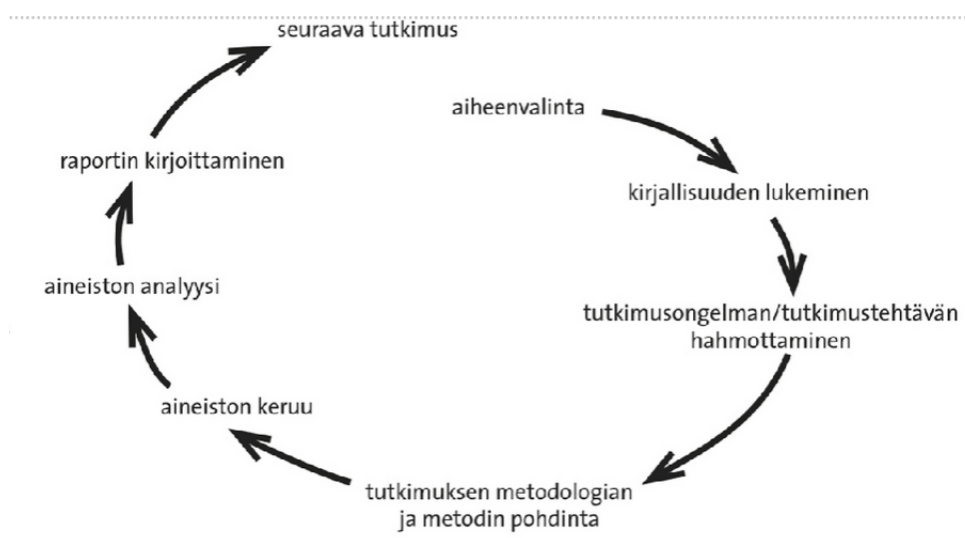
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Tutkimusmetodiksi valittiin laadullinen tutkimus, opinnäytetyön tutkimuskysymysten mukaisesti. Kvalitatiivinen tutkimusote soveltuu erityisen hyvin tutkimukseen silloin, kun ollaan kiinnostuneita tietyssä tapahtumissa mukana olleiden yksittäisten toimijoiden merkitysrakenteista. (Metsämuuronen, 2010, s. 93).

5.1 Laadullinen tutkimus menetelmänä

Laadullinen tutkimusmenetelmä keskittyy merkitysten maailmaan, joka on sosiaalinen ja ihmisten välinen. Merkitykset ilmenevät suhteina ja kokonaisuuksina, jotka voivat näkyä esimerkiksi toiminnassa, ajatuksissa ja yhteiskunnan rakenteissa. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää ja tulkita tutkittavaa ilmiötä ilman tilastollisia tai muita määrällisiä menetelmiä. Sen avulla voidaan syventää ymmärrystä ja kuvata ilmiötä rikkaasti ja monipuolisesti sanojen ja lauseiden kautta. (Vilka, 2015, s. 118; Kananen, 2017, s. 35). Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusprosessin painopiste ei sijaitse teorian muotoilussa vaan teorian, käsitteistön ja aineiston vuorovaikutuksessa. Laadullisessa tutkimuksessa teoria kehittyy suhteellisen myöhäisessä vaiheessa. (Pitkäranta, 2014, s. 33.)

Tuomi & Sarajärvi (2017) kuvataan laadullisen tutkimuksen etenemistä spiraalina. Laadullisen tutkimuksen raportin kirjoittamisen eri vaiheet eivät kuitenkaan eroitu yhtä selkeinä kuten määrällisessä tutkimuksessa, eikä niitä voi erottaa omiksi osa-alueiksi. Kun on hahmotettu jokin aihe, aloitetaan tutustuminen aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen ja tutkimustietoon perin pohjin. Kun tutkimustehtävä tai –ongelma on määritetty, päästään pohtimaan miten tehtävään/ongelmaan olisi viisainta hakea vastausta. Tässä kohtaa perehdytään aiempaan tutkimustietoon sekä laadullisen tutkimusotteen metodologiaan.

Kuva 4. Laadullisen tutkimuksen tutkimusspiraali. (Tuomi & Sarajärvi, 2017, s. 131.)

Ennen aiheen valintaa on hyvä pohtia tiettyjä kriteerejä. Onko aihe riittävän kiinnostava? Onko aihe sopiva omalle tieteenalalle? Onko aiheesta riittävästi tietoa? Voiko tutkimuksen avulla lisätä tietoa tai ymmärrystä aiheesta. Tutkijan on myös hyvä muistaa että, tutkimusaiheen valinta on ennen kaikkea eettinen kysymys. Tutustuminen auttaa hahmottamaan mistä ja miten kyseisen aiheen omalla alalla keskustellaan, ja mitkä olisivat mielekkäitä tutkimusongelmia tai tutkimustehtäviä. (Tuomi & Sarajärvi, 2017, s.151–152.)

Tutkimusongelmat perustuvat tutkimuksen tarkoitukseen sekä tavoitteisiin. Ne voidaan muotoilla väittämiksi tai kysymysmuotoon. Hoitotieteellisessä tutkimuksessa on yleistä, että tutkimusongelma kuvaa tiettyä ilmiötä, minkä lisäksi tarkastellaan tutkittavien taustatietojen yhteyttä selitettävään tutkimisilmiöön. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen, 2018, s. 99.)

Tiedon keruussa ja analysoinnissa pääasiallinen instrumentti on itse tutkija, jonka kautta reaali maailma kehittyy tutkimustuloksiksi. Laadulliseen tutkimukseen liittyy suora kontakti tutkittavan ja tutkijan välille. Tämä tarkoittaa tutkijan menemistä suoraan ilmiön pariin käsittäen haastattelua, teemahaastattelua tai havainnointia. Tutkimus tehdään silloin aidossa kontekstissaan. (Kananen, 2017, s. 36.)

Jotta aineistossa olevat havainnot voidaan eritellä tutkimuksen tuloksista, tarvitaan selkeä tutkimusmetodi. Metodi koostuu käytännöistä ja operaatioista, joiden avulla tutkija tuottaa havaintoja ja näin voi edelleen muokata ja tulkita, niin että voidaan arvioida niiden merkitystä johtolankoina. Metodien täytyy olla sopusoinnussa tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen kanssa. (Alasuutari, 2011, luku 4, kohta teoreettinen viitekehys ja metodi) Laadullisen tutkimuksen raportin kirjoittamisessa on erilaisia tapoja riippuen siitä, millaista analyysimetodia on tutkija tutkimuksessa käyttänyt. Laadullisen tutkimuksen teoreettinen viitekehys voi olla hieman väljempi tai sitä ei kirjoiteta valmiiksi etukäteen. (Tuomi & Sarajärvi, 2017, s. 131.)

Fenomenologis-hermeneuttinen näkökulma

Fenomenologis-hermeneuttinen tutkimusperinne kuuluu hermeneuttiseen perinteeseen, joka keskittyy ihmiseen sekä tutkimuskohteena että tutkijana. Sen keskeisiä filosofisia kysymyksiä ovat ihmiskäsitys – millainen ihminen on tutkimuskohteena – sekä tiedonkäsitys, tarkoittaen miten ihmisestä voidaan saada inhimillistä tietoa ja millainen tämä tieto lopulta on. Fenomenologisessa ja hermeneuttisessa tutkimuksessa keskeisiä käsitteitä ovat kokemus, merkitys ja yhteisöllisyys. Fenomenologinen tutkimus tarkastelee elämismaailmaa, ihmisen suhdetta omaan todellisuuteensa. Kokemus nähdään ihmisen maailma-suhteen perusmuotona, ja sitä tutkimalla voidaan ymmärtää ihmistä. Kaikki ilmiöt merkitsevät yksilölle jotain, joten kokemus muotoutuu merkitysten kautta. (Sarajärvi & Tuomi, 2009, s. 34).

Fenomenologisen tutkimuksen varsinaiseksi kohteeksi ilmentyvät siis merkitykset, inhimillisen kokemuksen merkitykset. Merkitysteoria sisältää myös ajatuksen, että ihminen on perusteiltaan yhteisöllinen. Merkitykset, joiden valossa todellisuus avautuu meille, eivät ole meissä synnynnäisesti, vaan niiden lähde on yhteisö, johon jokainen kasvaa ja johon hänet kasvatetaan. (Sarajärvi & Tuomi, 2009, s. 34.)

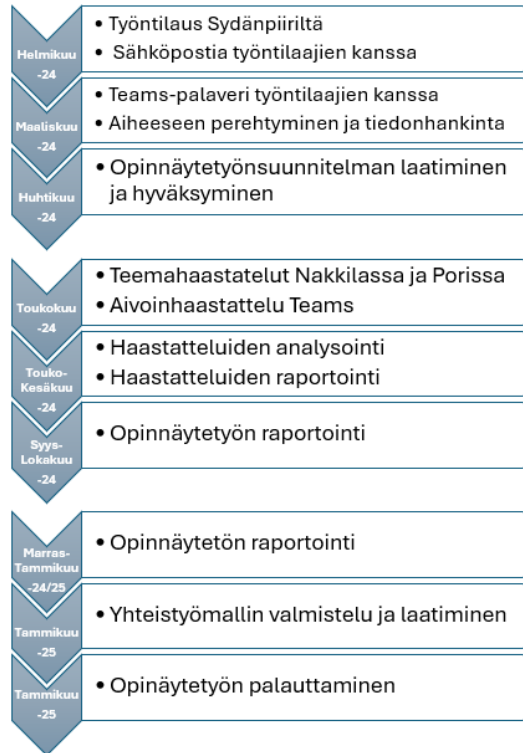
5.2 Tutkimusprosessin kuvaaminen

Tutkimus käynnistyi helmikuussa 2024, ja otimme yhteyttä ensimmäisen kerran Minä olen! – hankkeen projektisuunnittelijaan. Tutustuimme myös Minä olen! – valokuvausprojektiin. Helmikuussa 2024 käytiin sähköpostikeskusteluja Sydänpiirin Minä olen! -hankkeen projektisuunnittelijan ja toiminnanjohtajan kanssa opinnäytetyönaiheesta sekä tutkimukseen osallistuvista henkilöistä. Hankkeen ja valokuvausprojektin tavoitteena oli edistää työttömien henkilöiden osallisuutta ja hyvinvointia kulttuurin keinoin. Hankkeen oli määrä päättyä kesäkuussa, ja jatkorahoitusta haettaessa opinnäytetyö tulisi tuomaan sille lisäarvoa. (Järvinen, 2024.)

Huhtikuussa pidetyssä Teams-palaverissa päätettiin, että opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi valittiin laadullinen tutkimusote. Aineisto tultaisiin keräämään ryhmähaastattelujen avulla. Keskustelun perusteella tutkimuksen teemoiksi valikoituivat kulttuurin kokeminen, osallisuus, yhdenvertaisuus ja hyvinvointi. Jatkorahoituksen hakemiselle lisäarvoa toisi hankkeen yhteistyömallin kehittäminen. Tämä yhteistyömalli parantaa eri sidosryhmien välistä vuorovaikutusta ja koordinaatiota, mikä tehostaa resurssien käyttöä ja edistää hankkeen tavoitteiden saavuttamista. Uusi yhteistyömalli mahdollistaa myös innovatiivisten ratkaisujen kehittämisen ja jakamisen, mikä lisää hankkeen vaikuttavuutta ja kestävyyttä pitkällä aikavälillä. (Lehtimäki & Järvinen, 2024.) Opinnäytetyö eteni tutkimuskirjallisuuteen ja systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tekemiseen laadullisen tutkimuksen prosessin mukaisesti.

Aineiston keruu ja analyysi toteutettiin maaliskuussa 2024. Opinnäytetyön kirjoitusprosessi tapahtui kesäkuun 2024 – tammikuu 2025 aikana. Opinnäytetyön tilaajien toive oli, että opinnäytetyötä voisi hyödyntää hankkeen jatkorahoitushakemuksessa, jonka oli määrä tapahtua elo-syyskuussa 2024. Tämä huomioitiin tulosten raportoinnin analysoinnin ja raportoinnin osalta, siten kuin se mahdollista oli. Haastattelujen tutkimista tarkemmin sekä syventymistä teoriaan tapahtui koko prosessin ajan. Lähetimme tulokset opinnäytetyön tilaajille sovitusti syyskuun alussa 2024. Seuraavaksi aloitimme suunnittelemaan yhteistyömallia, suunnittelussa saimme ohjausta ja toiveita yhteistyömallista opinnäytetyön tilaajilta sekä yhteistyötahojen kanssa käydyssä haastattelussa.

Sähköposti keskustelua käytiin loka- joulukuun aikana työntilaajien kanssa lopullisista tuloksista, yhteistyömallin kehittämisestä sekä sen viimeistelystä. Tämä oli arvokasta ja saimme tämän pohjalta kehitettyä yhteistyömallin. Tästä lisää luvussa 6.3 sekä yhteistyömalli liitteenä. (liite 11) Alla nähtävillä taulukko opinnäytetyön aikataulusta.

Kuva 5. Opinnäytetyön aikataulu.

5.3 Aineiston keruu

Opinnäytetyön aineisto kerättiin hankkeen ja valokuvausprojektin yhteistyötahojen avoimella haastattelulla sekä valokuvausprojektiin osallistuneiden ryhmähaastatteluilla.

Avoinhaastattelu

Avoim strukturoimaton haastattelu valittiin yhteistyötahojen haastattelun menetelmäksi, koska avoinhaastattelu on väljä ja rakenteistamaton, eikä sitä sidota tiukasti aiempaan tutkimustietoon. Avoimessa haastattelussa on keskeistä antaa tilaa tutkimukseen osallistujan omille kokemuksille ilman, että tutkija pyrkii vaikuttamaan haastattelun kulkuun. (Palonen & Kylmä, 2022, s. 281.)

Avoimessa haastattelussa ei kysellä tai keskustella mistä tahansa, haastattelun sisältö liittyy kyseisen tutkimuksen tarkoitukseen ongelmanasetteluun tai

tutkimustehtävään. Avoin haastattelu tarkoittaa ilmiökeskeisyyttä, tutkimuksen viitekehys ei määrää haastattelun suuntaa. Tutkimuksen viitekehys, eli mitä ilmiöstä on jo tiedetty, helpottaa tutkijaa hahmottamaan ilmiötä, jota hän on parhaillaan tutkimassa. Avoimessa haastattelussa on sallittua tutkijan intuitiiviset kokemusperäiset lähestymiset ja väliintulot. Tutkijan on pidettävä haastattelu aiheesta ja kasassa, mutta antaa myös haastateltavien keskustella vapaasti. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 76.)

Avoimen haastattelun osallistujilta kerättiin tietoinen suostumuslomake tutkimukseen osallistumisesta sähköisesti. Lomake laadittiin Satakunnan ammattikorkeakoulun e-lomake ohjelmalla. Hankkeen projektisuunnittelija kutsui haastatteluihin osallistuvat yhteistyötahot haastatteluun ja antoi tiedoksi opinäytetyöntekijöille yhteistyötahojen yhteystiedot. Opinäytetyön tekijät lähettivät osallistujille Teams-kutsut haastatteluihin toukokuussa. Satakunnan sydänpiiri antoi opinäytetyön tekijöille tutkimusluvan, joten erillistä tutkimuslupaa ei tarvinnut hakea.

Avoinhaastattelu toteutettiin toukokuun 20. päivä 2024 Teams-haastatteluna, kutsuttuja hankkeen yhteistyötahoja oli viisi (n=5). Tärkeää oli, että yhteistyötaho oli mukana hankkeessa jollain tavalla ja tunti valokuvaus projektiin osallistujat. Avoimeen haastatteluun mukaan lopulta osallistui kolme (n=3) yhteistyötahon edustajaa. Haastattelu toteutettiin avoimen haastattelun periaatteita noudattaen. Etukäteen oli laadittu Power point- esitelmä tutkimuksen kulusta sekä haastattelurungon (liite 5) valituista teemoista.

Haastattelussa käytettiin PowerPoint-esitystä keskustelun ohjaamiseen teemojen mukaisesti, jotta varmistettiin aiheen rajausta ja selkeyttä. Haastateltavat osallistuivat keskusteluun vaihtelevasti, joka vaati tutkijoilta osallistamista haastateltaviin. Pääasiassa haastattelu eteni avoimesti keskustellen valokuvausprojektin vaikutuksista osallistujiin. Tämä mahdollisti arvokkaan tiedon keräämisen projektiin liittyvistä yksityiskohdista ja osallistujien kokemuksista. Tarvittaessa tutkijat pysyivät tarkennuksia vastauksiin. Haastateltavat kertoivat myös koko hankkeen vaikutuksista osallistujiin, mikä laajensi keskustelua alkuperäisestä aiheesta. Tämän vuoksi tutkijoiden täytyi selkeästi rajata

keskustelua niin, että se keskittyi nimenomaan valokuvausprojektin kokemuksiin. Tämä varmisti, että saadut vastaukset olivat olennaisia tutkimuksen kannalta.

Ryhmähaastattelut

Ryhmähaastattelut toteutettiin teemahaastatteluna Minä olen! – hankkeen valokuvausprojektissa mukana olleille työttömille. Teemahaastattelussa edetään tiettyjen etukäteen valittujen keskeisten teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten pohjalta. (liite 5) Teemahaastattelun etuna on mahdollisuus tarkentaa ja syventää kysymyksiä haastateltavien vastausten perusteella. Haastattelussa ei voi kysyä mitä tahansa, vaan pyritään löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen ja tutkimustehtävän mukaisesti. (Sarajärvi & Tuomi, 2018, s. 64.)

Ryhmähaastattelussa osanottajat kommentoivat asioita melko spontaanisti, tekivät huomioita ja tuottivat monipuolista tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Ryhmähaastattelussa osallistujat muodostivat yksilöllisistä käsityksistään ja kokemuksistaan yhteistä ymmärrystä, mikä edellyttää erilaisten ajattelutapojen vertailua. Ryhmähaastattelut sopivat erityisesti tutkimukseen, jossa ollaan kiinnostuneita ihmisten erilaisista tulkinnoista, merkityksen vaihtelusta ja argumentaatioista. (Hirsjärvi & Hurme, 2022, s. 62; Hyvärinen & Nikander, 2017, s. 89.)

Opinnäytetyöntekijät olivat perehtyneet aiheeseen etukäteen, mikä mahdollisti sujuvan keskustelun haastateltavien kanssa teema-alueista. Haastattelun tarkoitus pidettiin jatkuvasti mielessä, ja keskustelua ohjattiin tarvittaessa oikeaan suuntaan. Lisäksi huomioitiin ihmisten erilaisuus ja pyrittiin lähestymään heitä taustasta riippumatta. Tiedostettiin myös, että haastattelijan oma käytös voi vaikuttaa haastateltavaan. Haastateltavat olivat puheliaita ja aktiivisia läpi haastattelun. (Hirsjärvi & Hurme, 2022, s. 68.)

Teemahaastatteluun osallistuvilta kerättiin suostumuslomake tutkimukseen osallistumisesta (liite 7) paperisena ennen ryhmähaastattelua. Haastateltavilta

kerättiin taustatietolomake, (liite 8) joka sisälsi seitsemän kysymystä liittyen heidän taustatietoihinsa, kuten ikään ja työttömyyteen. Nämä käytiin vielä ennen haastattelun alkua suullisesti läpi. Jokainen haastatteluun osallistuva täytti tietoisesti suostumuslomakkeen tutkimukseen osallistumisesta sekä taustatietolomakkeen.

Ryhmähaastattelut pidettiin kahdessa eri osassa samana päivänä toukokuun 22. päivä 2024. Ensimmäiseen ryhmähaastatteluun osallistui viisi (n=5) Minä olen! - valokuvausprojektiin osallistunutta työtöntä henkilöä Nakkilan ryhmästä. Haastattelu pidettiin Nakkilassa. Haastatteluun oli varattu aikaa kaksi tuntia, tilaisuus aloitettiin kakkukahvilla, joka oli Satakunnan sydänpiirin kautta toteutettu. Haastatteluun kokonaisuudessaan kuului lopulta yksi tunti 30 minuuttia. Haastattelut tallennettiin ja litteroitiin kahdella eri tietokoneen Microsoft Teams- yhteydellä, ilman kamerayhteyttä.

Haastatteluaineiston kohdalla tämä tarkoitti nauhoitusten muuttamista tekstimuotoon. Laadullisella tutkimusmenetelmällä toteutetuissa tutkimuksissa analysoitava aineisto on aina kuva- tai tekstimuodossa. Haastatteluaineiston muuttamista tekstimuotoon kutsutaan litteroinniksi. Litterointi on työlästä, mutta samalla se lisää tutkijan vuoropuhelua tutkimusaineistonsa kanssa. Litteroinnissa tapahtuvasta tutkijan ja tutkimusaineiston välisestä vuoropuhelusta on hyötyä muun muassa silloin, kun tutkimuksen edetessä tutkija määrittelee, mikä on riittävä aineisto ja tutkimusongelman kannalta. Haastatteluaineiston muuttaminen tekstimuotoon helpottaa tutkimusaineiston analysointia eli tutkimusaineiston järjestelmällistä läpikäyntiä, aineiston ryhmittelyä ja luokittelua. (Vilkka, 2015, s.137)

Haastattelun aluksi esiteltiin opinnäytetyöntekijöiden laatima PowerPoint-esitys, jossa esiteltiin opinnäytetyöntekijät. Esityksessä käytiin läpi tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet sekä teoriaosuus, jossa käsiteltiin tutkimuskysymyksiin liittyvät teema-alueet teoreettisesta näkökulmasta. Tämän jälkeen haastateltavat saivat esitellä itsensä ja kertoa, miksi ja miten he olivat lähteneet mukaan valokuvausprojektiin. Haastateltavia saatiin osallistettua heti haastattelun alkuun kysymällä jokaiselta osallistujalta vuorotellen helpohko kysymys.

Kysymykset liittyivät yleisesti valokuvausprojektiin, joten niihin oli kaikkien haastateltavien helppo vastata.

Haastattelevan ja haastattelijan välille yritettiin muodostaa luottamuksellinen suhde heti haastattelun alussa, informaation saamiseksi. Haastattelijat kertoivat haastateltaville totuuden mukaisesti haastattelun tarkoituksesta, tietojen luottamuksellisuudesta ja haastateltavien anonymiteetista. Opinnäytetyöntekijät pyrkivät luomaan hyvän suhteen haastatteleviin heti haastattelun alkaessa, joka tarkoitti miellyttävää yhteistyösuhdetta, jossa molemmat osapuolet osoittavat empaattista ymmärrystä toisen asemaa kohtaan. (Ruusuvuori & Tiittula, 2015, s. 41.)

Haastattelijan roolissa opinnäytetyön tekijät veivät haastatteluprosessia eteenpäin. Haastattelurunkoa laatiessamme emme luoneet yksityiskohtaista kysymysluetteloita, vaan teema-alueiden luettelon. Teema-alueet edustivat teoreettisten pääkäsitteiden tarkennettuja alakäsitteitä. Teema-alueet ovat niitä aiheita, joihin haastattelukysymykset varsinaisesti kohdistuvat. Haastattelutilanteissa teema-alueet toimivat haastattelijan muistilistana ja keskustelua ohjaavana kiintopisteenä. Teema-alueita tarkensimme etukäteen laadituilla ohjauksilla kysymyksillä. (Hirsjärvi & Hurme, 2022, s. 67.)

Toinen haastattelu pidettiin samana päivänä Porin Sydänpiirin toimitiloissa. Ryhmähaastatteluun osallistui viisi (n=5) valokuvausprojektiin osallistunutta työtöntä henkilöä Nakkilan ja Porin ryhmästä. Haastatteluun oli varattu aikaa kaksi tuntia, tilaisuus aloitettiin kakkukahvilla, joka oli Satakunnan sydänpiirin kautta toteutettu. Haastatteluun kokonaisuudessaan kului lopulta yksi tunti 30 minuuttia. Haastattelut tallennettiin ja litteroitiin kahdella eri tietokoneen Microsoft Teams- yhteydellä, ilman kamerayhteyttä. Haastattelussa noudatettiin samaa runkoa kuin ensimmäisessä haastattelussa.

Haastattelu pidettiin iltapäivällä, ja osallistujat olivat hiljaisempia kuin edellinen ryhmä. Tämä asetti tutkijoille sen, että keskustelua piti aktivoida enemmän. Tämän vuoksi esitettiin useampia kysymyksiä ja keskustelua kohdennettiin tiettyihin osallistujiin, jotta kaikki saatiin osallistumaan. Vähitellen tunnelma

vapautui, ja keskustelu kävi sujuvammaksi, mikä mahdollisti arvokkaan tiedon saannin. Haastattelijat saivat luotua haastattelutilanteissa luottamuksellisen ja aidon kiinnostuksen haastateltavia ja heidän kokemuksiansa kohtaan. Haastattelijoiden kysymykset toivat haastateltaville myös merkityksellisen ja innostavan ilmapiirin haastattelutilanteissa.

5.4 Aineiston analyysi

Sisällönanalyysissä voidaan käyttää lähestymistapana aineistolähtöistä eli induktiivista lähestymistapaa. Induktiivinen lähestymistapa valittiin, koska tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa aineistolähtöisesti tietoa ilman ennalta määrättyä luokittelurunkoa. Tämä mahdollisti aineiston tarkastelun avoimesti, jolloin aineiston merkitykset ja ajatuskokonaisuudet nousivat esiin luonnollisesti sen sisältöön perustuen. Ennen varsinaisen analyysin aloittamista päätettiin analyysiyksikkö (a meaning unit), joka on ajatuskokonaisuus tai lause, joita haastattelu aineistoista lähdettiin poimimaan. Aineistoon perehdyttiin tarkasti, mikä tarkoittaa koko aineiston huolellista läpikäymistä ja lukemista ennen varsinaisen analyysin aloittamista. (Elo, ym., s. 220.)

Aineisto litteroitiin, eli teemahaastattelun äänitallenteet litteroitiin tietokoneesta valmiiksi löytyvällä tekstinkäsittelyohjelmalla. Tarkan litteroinnin jälkeen tekstiä tuli neljä sivua, fonttikoolla 12, ja riviväli 1,5. Analyysissä aloitettiin esittämällä aineistolle tutkimuskysymykset ja keräämällä analyysiyksikön mukaiset ilmaiset, jotka vastaavat näihin kysymyksiin. Kun alkuperäisilmaukset oli poimittu, ne tiivistettiin poistamalla tarpeettomat täytesanat ja muokkaamalla murre sanat kirjakielisiksi. Pelkistyksen aikana on tärkeää varmistaa, että tiedonantajan kuvaama sisältö säilyy muuttumattomana eikä tutkija tee omia tulkintoja. (Kananen, 2014, s. 102; Elo ym., 2022, s. 220.)

Seuraavassa vaiheessa suoritettiin koodaus, jossa aineistoa jäsennettiin ennen varsinaista luokittelua. Tämä tehdään esimerkiksi alleviivaamalla eri väreillä tai tekemällä ydinkohtia kuvaavia marginaalimerkintöjä. Koodit toimivat tutkijan ajattelun apuvälineinä ja auttavat luomaan ensivaikutelman aineistosta

sekä hallitsemaan kokonaisuutta analyysin alkuvaiheessa, erityisesti laajojen aineistojen kohdalla. (Elo ym., 2022, s. 220.)

Aukikirjoitetusta aineistosta etsittiin tutkimuskysymysten kannalta kuvaavia ilmaisuja, jotka yliviivattiin erivärisillä värikynillä. Aineistosta pyrittiin löytämään ulottuvuuksia ja käsitteellisiä kerroksia. Aineistoa järjestelemällä siitä etsittiin samankaltaisuuksia. Koodauksen jälkeisessä analyysissä pyrittiin aineistosta löytämään teemoja. Puhtaasti aineistolähtöisessä koodauksessa ja luokittelussa käytettiin aineistosta nousseita ilmaisuja. (Elo ym., 2022, s. 220.)

Luokitteluvaiheessa lähdetään vertailemaan muodostettuja pelkistettyjä ilmaisuja keskenään ja etsimään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Analyysi eteni viemällä samaa tarkoittavat pelkistetyt ilmaisut samaan alaluokkaan ja alaluokka nimettiin. Analyysissä tärkeää on, että alaluokkien nimet kuvaavat niihin yhdistettyjen pelkistettyjen ilmaisujen sisältöä hyvin konkreettisesti ja tarkasti. Alaluokkien nimet pyrittiin kuvaamaan mahdollisimman yksityiskohtaisesti, jotta pelkistysten sisältö ei katoa. Analyysi eteni vertailemalla muodostettuja alaluokkia keskenään ja yhdistämällä samansisältöiset alaluokat keskenään ryhmäksi eli yläluokaksi. Yläluokille annettiin niiden sisältöä kuvaavat nimet. Yhdistelevää luokittelua, abstrahointia, jatketaan niin pitkälle kuin se on tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimuskysymysten osalta relevanttia. Luokittelu nimettiin alaluokka, yläluokka, pääluokka ja yhdistävä luokka. (Elo ym., 2022, s. 220.)

Koodauksen perusteella aineistosta alkoivat hahmottua samaan ilmiöön liittyvät käsitteet, jotka näyttäytyivät teemoina. Tällöin alaotsikoiden näkökulmat linkittyivät sisällöllisesti toisiinsa. Lopulta analyysin tuloksena muodostui teemoitettu analyysitaulukko, joka jäseni aineiston keskeiset teemat ja niiden väliset yhteydet. Alla taulukoituna lyhyesti teemoitettu analyysitaulukko. Tarkemmat luokittelun tulokset esitettynä taulukossa ovat nähtävissä liitteenä. (liite 9) (liite 10)

Taulukko 1. Esimerkki teemoitetusta analyysitaulukosta

Alaluokka	Pääluokka/Teemat
Kulttuuri on tullut tärkeämmäksi osaksi elämää ja tarjoaa keinoja purkaa sisäistä maailmaa.	Kulttuurin kokemista vahvistavat tekijät
Ryhmässä ei ole tunnetta ulkopuolisuudesta, vaan yhteenkuuluvuuden kokemus.	Osallisuuden kokemista vahvistavat tekijät
Tapaaminen muiden samassa elämäntilanteessa olevien kanssa vahvisti oman arvon tunnetta.	Yhdenvertaisuuden kokemista vahvistavat tekijät
Arjessa tekeminen ja jaksaminen on lisääntynyt, osallistujalla on jotain mitä odottaa.	Hyvinvoinnin kokemista vahvistavat tekijät

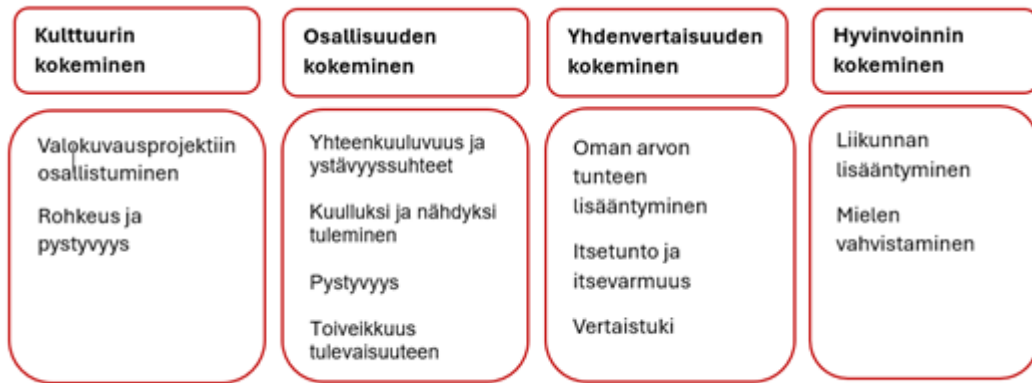
6 TULOKSET

Teemahaastatteluiden sekä avoimen haastattelun pohjalta tuotettujen aineistojen avulla arvioitiin osallistujien kokemuksia liittyen kulttuuriin, osallisuuteen, yhdenvertaisuuteen sekä hyvinvointiin. Seuraavissa kappaleissa opinnäytetyön tuloksia arvioidaan suhteessa esitettyihin tutkimuskysymyksiin. Tarkastellaan valokuvausprojektin vaikutuksia osallistujien ja yhteistyötahojen näkökulmasta, keskittyen erityisesti teemahaastatteluissa esiin nousseisiin kokemuksiin. Teemojen pohjalta pyritään ymmärtämään, miten valokuvausprojekti on vaikuttanut osallistujiin ja millaisia muutoksia se on tuonut heidän kokemuksiansa mukaan.

6.1 Osallistujien teemahaastattelun tulokset

Seuraavissa kappaleessa tarkastellaan teemahaastattelun tuloksia suhteessa opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin sekä teemahaastattelun tema-alueisiin. Haastatteluun osallistujasta sukupuoleltaan naisia oli enemmistö. Osallistujilla ikähaarukka oli 25–65 ikävuoden välillä. Projektiin osallistujien koulutustaso oli peruskoulu tai toisen asteen koulutus. Työttömyysjakso vaihteli alle 6

kuukaudesta yli kymmeneen vuoteen. Osallistujien työllistymisaikeista tulevaisuudessa kolme osallistujista vastasi myönteisesti, muut vastasivat kieltävästi tai ehkä. Aikomuksistaan työllistyä tulevaisuudessa vastaajia oli yhteensä 10. Alla teemahaastattelun tuloksia teemojen mukaisesti.

Kuva 6. Teemahaastattelun tuloksia.

6.1.1 Kulttuurin kokeminen

Haastattelun tuloksista kävi ilmi, että kulttuuri käsitteenä koettiin osallistujien keskuudessa laajana ja monimuotoisena. Kulttuuri käsitteen laajuus herätti kuitenkin runsaasti keskustelua, erityisesti liittyen osallistujien aikaisempiin kokemuksiin kulttuurissa. Keskusteluissa tuli esille selkeästi kaksi osa-aluetta, valokuvausprojektiin osallistuminen sekä rohkeuden ja pystyvyyden lisääntyminen.

Suurimmalla osalla osallistujista ei ollut aikaisempaa kokemusta vastaavanlaisista kulttuuriprojekteista ennen valokuvausprojektiin osallistumista. Tämä osoitti, että projekti tarjosi heille uudenlaisen mahdollisuuden osallistua kulttuuritoimintaan ja tutustua siihen uudesta näkökulmasta. Valokuvausprojektiä kuitenkin edelsi Minä olen hankkeen! - kulttuurilähtöinen ryhmätoiminta, joka oli merkittävä tekijä osallistujien välisen yhteishengen ja yhteistyön kehittämisessä. Toiminnan kautta osallistujat eivät ainoastaan tutustuneet toisiinsa paremmin, vaan he myös kasvoivat ryhmänä, mikä loi vahvan perustan valokuvausprojektin toteutukselle. Yhdessä kasvaminen vaikutti osallistujia

lähestymään valokuvausprojektia yhtenäisenä ryhmänä, vahvistaen heidän itseilmaisuaan ja osallisuuttaan projektissa.

Valokuvausprojektiin osallistuminen

Osallistujille oli aluksi haastavaa suostua valokuvausprojektiin liittyviin ehdotuksiin, erityisesti jos ne koskivat henkilökohtaista valokuvausta. Useampi kertoi aluksi ajatusta omasta kuvastaan ja asettaneensa selkeät rajat sille, millaisiin kuviin osallistujat suostuisivat. Lopulta osallistujien yhtenäinen ryhmähenki ja luottamus toi rohkeutta osallistua lopulta valokuvaukseen. He kertoivat saaneensa positiivisen kokemuksen siitä, että pystyivät näkemään itsensä uudessa valossa, vaikka ei yleensä halua itsestään otettavan valokuvia. Tämä kokemus lisäsi heidän itsetuntemustaan ja antoi heille uuden näkökulman omaan olemukseensa kulttuurin avulla.

“Hän oli aluksi porukan kaikkein semmoinen eniten vastahakoisena, että häntä ei ainakaan kuvata ja kädet vaan saa näkyä, mutta loppujen lopuksi hän oli siellä semmoinen kreikkalainen veistos.”

“Aluksi jännitti ihan järkyttävästi. Kameran edessä oleminen ei ole millään tapaa luontevaa minulle. Sitten mulle löydettiin ihan älyttömän upea kuvauspaikka ja sitenhän se lähti siitä ihan täysillä ja sitten hommattiin jo rekvisiittaa mulle. Se ei ollut mitenkään alkuperäissuunnitelma mut sopi mulle hyvin.”

“Kyllä mä sanoin heti, että mä en suostu, niin mulla oli heti rajat, että ei ainakaan mitään kasvokuvaa ja mä en halua. Mun täytyy keksiä nyt joku konsti, että mä pääsen kiertämään sen”

Valokuvausprojektin osallistujat kertoivat, että olivat vaikuttuneita ammattivalokuvaajan vierailusta, tämä teki osallistujiin suuren vaikutuksen. Ryhmän yhteenkuuluvuuden tunne, herätti osallistujissa voimakkaita tunteita ja lisäsi valokuvausprojektin merkityksellisyyttä. Nämä kokemukset rikastuttivat osallistujien ymmärrystä kulttuurista ja syvensivät heidän sitoutumistaan valokuvausprojektiin. Valokuvausprojektin rakennetta keuhuttiin toistuvasti osallistujien keskuudessa. Projektin rakenne nähtiin erityisen hyvin osallistujia palvelevana, sillä se tarjosi monipuolisia ja positiivisia kokemuksia.

“...että silloin oltiin jo siinä vaiheessa, että kuka minä olen. Mun mielestä, jos olisi siellä heti alussa ollut, niin en olisi ollut valmis siihen valokuvaan.”

“Ei me oltaisi osattu eritellä niin hyvin itseämme minkälaisen kuvan me haluamme alussa, että me ei oltaisiin menty semmoiseen kuvaan.”

*“Se on tosi voimaannuttava ja hyvä. Kyllä sitä ennen oli jo tehty työtä, ei se ehkä sil-lain, että lyödään eteen että, nyt tehdään tämmöinen. Ei toimi ehkä sen takia niin hy-
vin.”*

Kaikilla osallistujilla oli valokuvausten jälkeen jäänyt mieleen onnistumisen tunne, kuinka onnistuneita kuvista oli lopulta tullut. Jokainen osallistuja koki kuvansa tuovan esille itseään ja omaa persoonaansa. Haastattelujen aikana keskustelu osallistujien keskuudessa siirtyi luontevasti valokuvausprojektiin ja sen tapahtumiin. Osallistajat kertoivat avoimesti ja innostuneesti projektista ja voimaannuttavista valokuvaustilanteista. Heidän kommenttinsa toivat esiin va-lokuvausprojektin herättämät tunteet ja kokemukset, ja keskusteluissa kuvatiin, kuinka projekti oli vaikuttanut heidän osallistumiseensa.

“Se oli hienointa kyllä, että oon ylittänyt itseni totaalisesti”

“Kulttuurista on jotenkin tullut tärkeämpi osa elämää, että se on avannut ja antanut semmoisia purkautumiskeinoja, pystyy pään sisäistä maailmaa purkaa kulttuurin kei-noin.”

“Se oli aluksi itsellekin semmoinen, että ei oikein. Jotenkin en keksinyt ideaakaan ja sitten siihen kuuluu paljon kaikkea tunteita ja ajatuksia. Häpeää ja muuta. Sitten lop-pujen lopuksi, kun siellä oli kuvattavana, niin irrotti kaikesta ja sitten se oli ihan älyttömän hauskaa.”

“Mä eka epäilin et meeks mä siihen valokuvaan, ehkä oli ennakkoluuloja aluksi. Ei se ollut ihan selvää heti, että menisin valokuvamalliksi. Sit ajattelin, että toista täm-möistä mahdollisuutta ei tule. Kyllä sit panostinkin siihen kuvaan ja tein itse sen pu-kuni.”

“Se oli yksi hauskipia päiviä sitten lopulta, vaikka se oli päivää kohti meno tosi tunteellista.”

Rohkeus ja pystyvyys

Haastattelutuloksista kävi ilmi, että osallistujien rohkeus ja pystyvyyden tunne kulttuuria kohtaan olivat kasvaneet merkittävästi valokuvausprojektin aikana. Moni koki, että projekti oli auttanut purkamaan heidän mielessään olevia

rajoitteita, erityisesti mitä tulee uusien asioiden kokeilemiseen, vaikka ne eivät olisikaan heidän ominta alaansa. Osallistujat kertoivat, että heille avautui uusia mahdollisuuksia, ja vaikka kaikki valinnat eivät ehkä olleet täysin järkeviä, he tunsivat silti voivansa lähteä kokeilemaan niitä rohkeammin.

“Toteuttaa itseään, on löytänyt semmoisia uusia kanavia, mulla ainakin se, että kyl-lähän mä voisin tehdä mitä vaan. Mitä mä nyt valittelen, että mä en nyt pysty ja ei ollut varaa niin helkkari, että kyl sellasta rohkeutta tuli.”

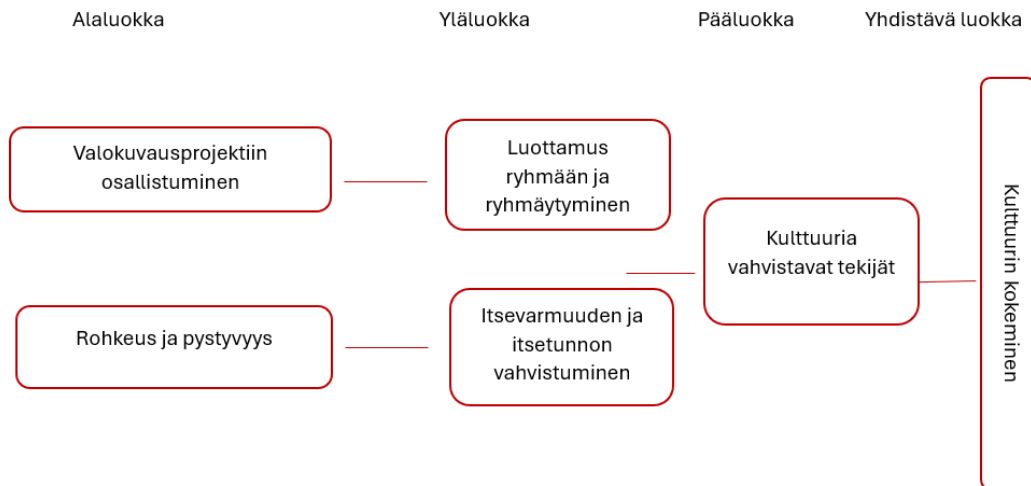
“Se on purkanut sellaisia mielen rajoitteita aika paljon esimerkiksi se, että on lupa ja voi tehdä asioita, vaikkei nyt osaa ja vaikkei olisi ominta alaa, silti on lupa lähteä kokeilemaan.”

“Sitten se avasi myös omaa ajatusta mahdollisuutta elämään. Kaikkeen suuntiin voi lähteä, vaikka se ei olisi aina järkevää”.

“Mulla oli itselle paljon iloa siitä, että mä näin mimmainen hahmo mä oon, musta on tosi vähän valokuvia, minä en halua valokuvia ja mulle tuli sellanen, että tämän näköinen mä sitten oon. Se oli mukavaa ja mä tykkäsin siitä.”

“Mulla oli kauhea into siitä, että mä olen itse järjestänyt tätä ja siinä on mun semmoista tatsia ja luovuutta. Totta mooses voisin osallistua uudestaan!”

Kulttuurin kokeminen koettiin vahvana väylänä itsetutkiskeluun. Valokuvausprojektin myötä kulttuurin kokeminen koettiin positiivisesti. Monella osallistujilla heräsi mielenkiinto kulttuuria kohtaan pysyvästi myös tulevaisuutta ajatellen. Ennen valokuvausprojektin alkamista osallistujilla oli takanaan pitkä matka, joka valmisti heitä kohtaamaan valokuvausprojektiin osallistumisen ja mahdollistamaan sen onnistuneen toteutuksen. Minä olen hanke! – kokonaisuudessaan oli ratkaiseva tekijä, sillä ilman sitä osallistujat tuskin olisivat olleet valmiita lähtemään mukaan valokuvausprojektiin. Valokuvausprojektia ei koettu irrallisena prosessina, vaan se oli osa laajempaa kehityskaarta, joka tarjosi osallistujille tarvittavat valmiudet ja työkalut projektin toteuttamiseksi. Pelkkä valokuvausprojekti ei olisi todennäköisesti mahdollistanut seuraavia toivottuja muutoksia osallistujissa. Alla taulukoituna kulttuurin kokeminen.

Kuva 7. Kulttuurin kokemisen tuloksia.

6.1.2 Osallisuuden kokeminen

Haastattelun keskeisenä teema-alueena oli osallisuus, ja osallistujien keskusteluista nousi esille selkeästi viisi tärkeää osa-alueita: yhteenkuuluvuus, ystävyyssuhteet, kuulluksi ja nähdyksi tuleminen, pystyvyys ja tulevaisuuteen uskominen. Nämä osa-alueet ilmensivät, miten osallistujat kokivat ryhmässä toimimisen ja projektin vaikutukset. Osallisuus herätti pohdintaa ja keskustelua osallistujissa monesta eri näkökulmasta.

“Kaikilla on perheet ja on paljon ihmisiä ympärillään, ja mulla ei ole niinku ollenkaan. Ehkä mä en ole millään tavalla kärsinyt, mutta kun tässä puhutaan nyt osallisuudesta, että mulla on tullut enemmänkin sitä, että onko ollut osattomuutta? Osallisuus tuo onnellisuutta ja iloa ja kaikkea positiivista, mutta tietoisemmaksi olen tullut siitä, että mä en ihan kaikista osallinen ole ollut.”

“Kyllä mä oon huomannut, että tällöinen ryhmään osallistuminen tekee mulle hyvää. Kyllä mä nyt pyrin johonkin ryhmään.”

Yhteenkuuluvuus ja ystävyyssuhteet

Yhteenkuuluvuus ja ystävyyssuhteet korostuivat, kun osallistujat kertoivat projektin myötä syntyneistä läheisistä ihmissuhteista ja tuen merkityksestä ryhmäläisten välillä. Samalla pystyvyyden tunne vahvistui, kun osallistujat

huomasivat kykenevänsä voittamaan omat pelkonsa. Tulevaisuuteen uskominen nousi esiin erityisesti siinä, kuinka valokuvausprojektiin osallistuminen antoi heille toiveikkuutta ja luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa jatkossa.

“Meillä on erityyppiset ihmiset tässä, mä nautin siitäkin tavallaan. Ei tässä ryhmässä ole ikinä ollut semmoinen tunne itsellä ainakaan, että kukaan, olis ylä- tai alapuolella.”

“Mulla ei ole niitä ihmissuhteita eikä sosiaalista elämää. Enkä mä ole edes somessa kunnolla. Niin mulla on ollut kiva kuunnella ryhmäläisten näitä juttuja.”

Valokuvausprojekti toi osallistujat yhteen ja loi vahvan ryhmähengen, jossa jokainen tunsi olevansa osallisena. Yhteenkuuluvuuden tunne vahvisti ryhmän jäsenten välistä luottamusta ja yhteistä sitoutumista valokuvausprojektin tavoitteisiin, tehden kokemuksesta entistä merkityksellisemmän kaikille osapuolille.

“Mulla on ollut useinkin tunne, ettei ole kuulunut mihinkään. Tai siis että on vähän ulkopuolinen, mutta tässä ryhmässä ei ole ikinä tullut semmoista.”

“Mulla on varmaan ollut senkin takia se, että olen kokenut itseni ulkopuoliseksi, kun mä oon, ainakin omasta mielestä välillä vähän outo, niin sitten ei pääse mukaan tai tuntee vaan että on vähän ulkopuolella. Mutta tässä ryhmässä on saanut olla vapaasti outo. Niin enkä mä halua sitä mitenkään muuttaakaan. Haluan olla minä.”

Myös hankkeen toiminnan päättyminen herätti osallistujissa vahvoja tunteita, jotka tulivat esille eri keskusteluissa. Kaikki osallistujat kertoivat, kuinka he eivät haluaisi projektin loppuvan. Valokuvausprojekti oli tuonut heille paljon positiivisia kokemuksia ja yhteenkuuluvuuden tunteen, jonka he pelkäsivät menettävänsä sen päättyessä. Tämä osoittaa, kuinka merkittävä vaikutus projektilla oli heidän elämäänsä ja kuinka tärkeäksi he kokivat sen jatkumisen.

“Tiivis ryhmä ja yhteenkuuluvuus tai se tunne, niin ei ole kukaan lopettanut kesken. Enemmän nyt kun se loppuu, niin se oli harmitus, että olis sitä mielellään jatkanut.”

“Se oli tosi ikävää sit, kun se päättyi, kun oli se oma tuki siellä. Se olisi tosi kiva et kaikki ketkä on kiinnostunut, olisi mahdollisuus osallistua.”

“Sanoin, että nyt putoaa pohja alta. Kyllä silloin ajatteli et mitäs nyt sitten. Se antoi niin valtavasti”

“Ainakin innosti tekemään lisää tätä, että osataan. Kuhan tämä vaan jatkuisi ja olisi kaikille mahdollista. Työkkäri voisi markkinoida niille, joilla ei ole oikein mitään muutakaan, että kaikilla olisi mahdollisuus tällaiseen osallistua. Kulttuuritoiminta olisi tosi tärkeää.”

Osallistujat saivat solmittua uusia ystävyysuhteita valokuvausprojektin myötä. Osallistujat kokivat jokaisen henkilön ystävystyneen keskenään ryhmässä. Jokainen kertoi, odottavansa aina seuraavaa tapaamista ja kokeneen sen merkityksellisenä päivänä viikossa. Vapaa- ajalla osallistujilla on ollut satunnaisia kokoontumisia. Mieluisana koettiin myös tulevaisuudessa ryhmän kesken, vaikka teatteriretki yhdessä.

“On tullut uusia ystävyysuhteita. Eihän me sillai vapaa-ajalla nähdä, mutta kokoonnutaan jonkun tutun luokse.”

“Juuri tämän ryhmän kanssa olisi kauhean mukava mennä johonkin konserttiin tai johonkin pieneen tilaisuuteen, teatteriin tai johonkin tämmöiseen.”

“Tää ryhmä on ensimmäinen semmoinen mistä on tullut ystäviä.”

“Mä koen ainakin kaikki meidät ystäviksi keskenään. Kun ryhmä kokoontui, niin mä ainakin odotin sitä ilolla ja mulla oli hyvä fiilis ja mulle tuli hyvä olo. Aina odotti sitä, että tulee perjantai ja pääsee mukavien ihmisten kanssa.”

Kuulluksi ja nähdyksi tuleminen

Ryhmässä koettu tuki nähtiin myös tärkeänä ja vahvistavana tekijänä erityisesti niille, jotka eivät aluksi uskaltaneet tuoda itseään rohkeasti esille. Yhteisöllisyys auttoi heitä löytämään oman äänensä ja rohkaisi osallistumaan aktiivisemmin.

“Oon semmoinen ujo arka ja hiljainen ja silloin kun tää ryhmäkin alkoi, niin enimmäkseen vähän kuuntelin, että sit mä uskalsin loppupeleissä itekin puhua”

Pystyvyys

Haastatteluissa tuli ilmi että, jokaisella valokuvausprojektiin osallistujilla rohkeus ja pystyvyys oli lisääntynyt arjessa projektin myötä. Sen päätyttyä nämä ilmenivät positiivisesti eri tavoin osallistujissa. Muutokset ovat tulleet esiin jokapäiväisessä arjessa, tämä on voinut tarkoittaa kirjastossa käymistä, ja

toiselle matkustamista yksin linja-autolla kaupunkiin. Osallistujissa tapahtui suuria harppauksia pystyvyyden ja rohkeuden osa-alueilla.

“On tullu käytyä kirjastossa ja on tullut käytyä kaupungissa, ja siellä taidenäyttelyssä tai jossain taidejutussa.”

“Mä en käynyt ennen oikein missään. Kirjastossa käynyt hommaamassa kirjasto kortin, Poriin olen yksin mennyt linja-autolla.”

“Lähinnä mulla on ollut tosi haasteellista lähteä kotoa yhtään mihinkään niin, mä oon tehnyt ulkomaanreissun kahden kaverin kanssa tän jälkeen. Sitten, oon käynyt kaupassa yksin ja paikallisessa yksin. Että oon alkanut elää semmoista normaalia elämää uudelleen ja kun on saanut sitä itsevarmuutta ja tommoista.”

Pystyvyyden tunne toi mukanaan toiveikkuutta elämään ja tulevaisuuteen osallistujissa. Toiveikkuus elämää kohtaan on kasvanut osallistujien keskuudessa, mikä näkyy heidän lisääntyneessä uskossaan omiin mahdollisuuksiinsa ja kykyynsä kohdata arjen haasteita.

“En mä sano, että olis jotenkin valmis, mut sellasta toiveikkuutta enemmän ja arjessa jaksamiseen.”

“Mulla ehkä silleen vähän aaltoilee, että ehkä välillisesti, että toki kipuilee kyllä takaisin siihen vanhaankin, mutta sitten taas toisaalta, nyt on tullut semmoinen toivon elementti kuitenkin.”

“On paljon rohkaistunut ja toiveikkuutta tuli, että on mahdollista ehkä yrittää vielä”

Toiveikkuus tulevaisuuteen

Osaltaan valokuvausprojekti toi osallistujiin myös toiveikkuutta tulevaisuuteen, he uskoivat edelleen mahdollisuuksiin yrittää uudelleen. Osallistujilta kysyttiin haastattelussa, voisivatko he tulevaisuudessa hyödyntää taitojaan valokuvausprojektissa? Ilmeni monenlaisia suunnitelmia. Yksi osallistuja kertoi haluavansa hakea ohjaajaksi, kun taas toinen harkitsi osallistuvansa laulukursseille jatkossa. Kolmas osallistuja ilmaisi kiinnostuksensa osallistua valokuvausprojektiin mahdollisesti valokuvaajana tai muulla tavoin. Haastattelussa kävi myös ilmi, että yksi osallistuja oli myötä onnistunut myymään muutaman itse tekemänsä korutyön. Lisäksi yksi osallistuja oli työllistynyt Sydänpiirille

kuvittajaksi ja suunnittelijaksi. Nämä kaikki osoittivat konkreettiset hyödyt ja sen positiiviset vaikutukset osallistujien urasuunnitelmiin.

“Tän jälkeen mulla tuli se, että mä voisin ihan hyvin hakea sinne laulukurssille, kun löytyi semmoinen, että pystyisin kustantamaan. Vaikka on luullut, että ei ole mitään taitoja, niin sitten kun tässä on ollut kaikkee, niin huomannut että oho, osaamme sit-tenkin.”

“Laulukurssiin tuli semmoinen olo, että kyllä mä pystyn sen pienen summan maksaa. Kyllä hyvin pystyn sen opettajan edessä laulaa ja tekemään ne jutut. Kyllä valokuvausprojekti lisäsi sellaista omiin kykyihin ja semmoista luottamusta myös sieltä, että elämä kantaa.”

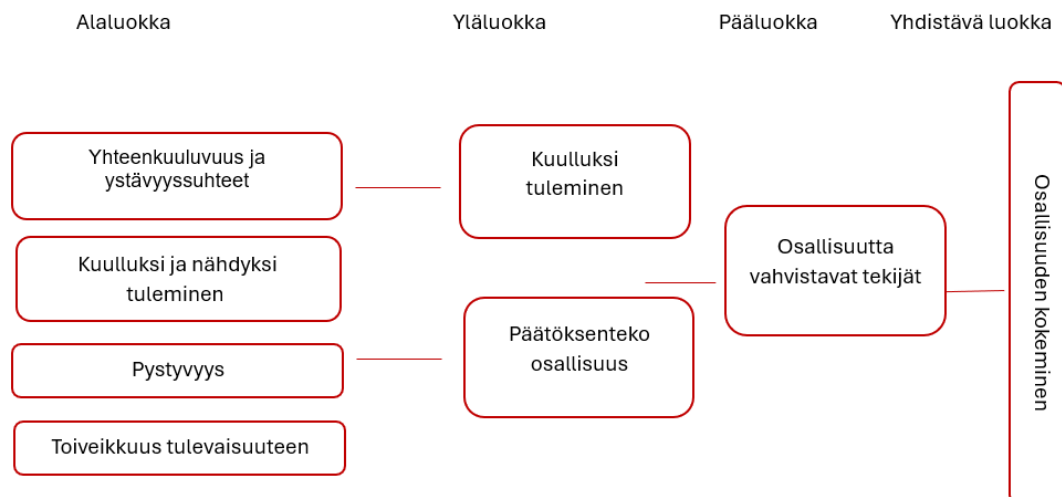
“Jos ei ihan ohjaamaan kuitenkaan, mutta niin valokuvaajana voisin.”

“Ennen tätä ryhmää niin mulla ei ollut mitään tulevaisuudensuunnitelmia. Mua on ruvennut tosi paljon kiinnostaa, että mahdollisesti lähden opiskelemaan ohjaajaksi. Mulla on tulevaisuuden suunnitelmissa, että mä haluaisin olla ohjaaja, jossain just tämmöisessä nuoriso tai yhteisöohjaaja.”

“Mä teen timanttitoita myyntiin asti nykyään.”

“Kyllä tämä on työllistänyt minut, että mä olen jäänyt kuvittaan ja suunnittelemaan kortteja. Joo se on ollut tosi hyvä mulle, olen ollut kiitollinen.”

“Kyllä mä oon päättänyt, että mä johonkin ryhmään missä olisi mukavia ihmisiä, että olisi todella hyvä, jos olisi tämmöinen jollain tavalla kulttuuri osa-alueeseen tai johonkin keskittyvä, niin haluaisin liittyä.”

Kuva 8. Osallisuuden kokemisen tuloksia.

6.1.3 Yhdenvertaisuuden kokeminen

Haastattelun keskeisenä teema-alueena oli yhdenvertaisuus, ja osallistujien keskusteluista tuli esille selkeästi neljä tärkeää osa-alueita: oman arvon tunteen lisääntyminen, itsetunnon- ja itsevarmuuden lisääntyminen sekä ryhmän vertaistuen merkityksen. Nämä osa-alueet kuvastivat sitä, miten osallistujat kokivat valokuvausprojektin edistäneen heidän henkilökohtaista kehitystään.

Oman arvon tunteen lisääntyminen

Oman arvon tunteen lisääntyminen ja vahvistunut itsetunto ilmenivät, kun osallistujat kertoivat tuntevansa itsensä aiempaa arvokkaammiksi ja pystyvämiksi voimaannuttavien valokuvausten myötä. Osallistujat kokivat, että toisten samassa tilanteessa olevien ihmisten tapaaminen, lisäsi oman arvon tunnetta.

“Tajusin siellä ryhmässä, että mä olen paljon muutakin kuin äiti. Mä olen paljon muutakin kuin äiti, mitä olin sitten siihen mennessä ollut sen 16- vuotta.”

“No mulla on ollut vähän haasteita, ehkä että vaikka mulla on tässä koko ajan ollut semmoinen, niinku arvokas olo.”

“Mä olin vielä semmoinen, että en käyttänyt moniin vuosiin ripsiväriäkään. Mää olin sellainen harmaa hiirulainen ennen, että mä sain ihan valtavasti tästä.”

“Ja vaikka ollaan erilaisia ja eri-ikäisiä ihmisiä, niin se on valtava rikkaus”

“No se on ihan kiva, että on tavannut just muita samassa elämäntilanteessa. Voi tulla, jos on työtön vähän semmoinen olo, että sitten kun tapaa muita ja että ne ei ole mitenkään sen takia huonompia. Se oli just aika tärkeitä ja siinä se oman arvon tunne nousi.”

“Siinä mielessä se on lisännyt omaa arvoa, että tietää, ettei ole yksin täällä.”

Itsetunto ja itsevarmuus

Itsevarmuus puolestaan kasvoi, kun he saivat positiivista palautetta valokuvistaan ja onnistuivat asettamissaan tavoitteissa valokuvauksen suhteen. Itsevarmuus lisääntyi visuaalisesti kauniiden ja onnistuneiden lopputulosten myötä.

Valokuvaus on auttanut osallistujia löytämään uudelleen itsensä ja vahvistamaan omaa identiteettiään.

“Kyllä se on vaikuttanut, että se hiukan alkaa se oikea minä sieltä nousemaan pikkuhiljaa ylöspäin”

“Siitä tuli kyllä siitä kuvasta just sen näköinen mitä mä olisin, jos mä en ajattelisi niin paljon mitä muut ajattelevat.”

“Meillä ei varmaan kenelläkään ollut sitä itsevarmuutta niin paljon siinä alussa, mitä nyt on. Ne kaikki jutut on lisännyt sitä tosi paljon.”

“Kyllä se silti toi sitä itsevarmuutta lisää vielä ja rohkeutta ja heittäytymistä.”

“Itsevarmuus ja itseluottamus. Tai toi itsetuntemusta jotenkin. Tämän ryhmän aikana on kehittynyt tosi paljon.”

Vertaistuki

Vertaistuen merkitys korostui myös, sillä osallistujat kokivat saavansa ryhmästä voimaa ja tukea toisiltaan, mikä vahvisti heidän yhdenvertaisuuden kokemustaan. Ryhmässä kukaan ei tuntenut toistaan paremmaksi tai huonommaksi, ikä ja osaaminen ei vaikuttanut ryhmässä toimimiseen. Kaikki osallistujista rohkenivat esittää omat näkemyksensä.

“Kun voi tulla tunne, jos on työtön, että mä oon vähän huonompi. Ja sit kun tapaa muita ja huomaa että ne ei ole mitenkään sen takia huonompia, se on just tärkeitä.”

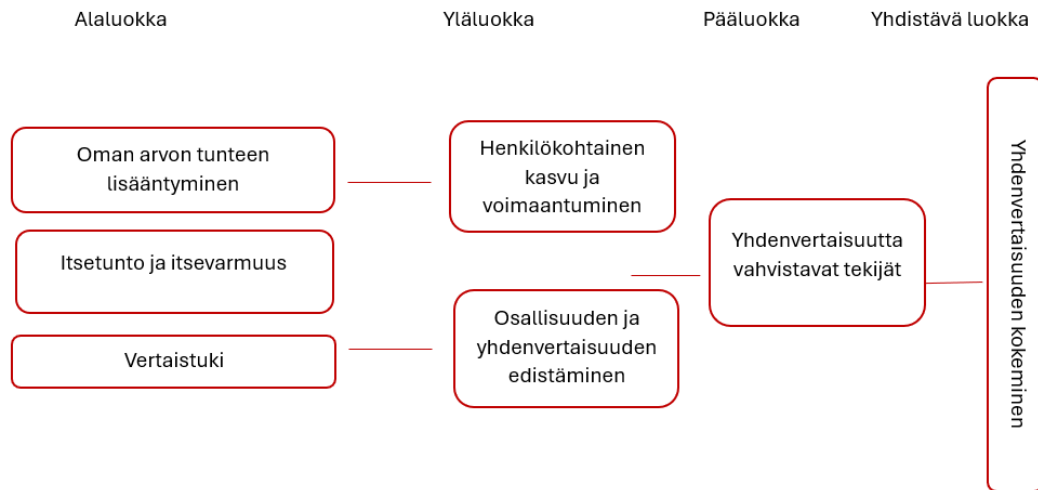
“Mä koen ehkä tässä ryhmässä tosi paljon vertaistukea, että mulla on tosi vaikea yksin lähteä mihinkään, että tavallaan kun tää ryhmä loppuu, niin siinä tuli sellanen pieni notkahdus.”

“Nyt kun tämä loppu tämä ryhmä, on pitänyt etsiä tosi paljon sitä voimaa ja ylläpitää sitä tekemistä ja sitä hyvää oloa.”

”Mä voisin ainakin kuvitella, että jos on ihmisiä, jotka on tosi paljon jäänyt kotiin ja ilman vertaistukea, niin täällä tulee sellaista itsevarmuutta eri osa alueelle.”

Kaiken kaikkiaan yhdenvertaisuus koettiin vahvana oman arvon tunteen ja itsevarmuuden vahvistajana. Valokuvausprojektin ryhmä tarjosi jokaiselle osallistujalle vertaistukea, joka oli erityisen merkityksellistä, koska ryhmän jäsenet olivat samassa elämäntilanteessa. Tuki ja yhdenvertaisuuden kokemus

auttoivat osallistujia tuntemaan itsensä arvokkaiksi ja vahvistivat heidän luottamustaan omiin kykyihinsä.

Kuva 9. Yhdenvertaisuuden kokemisen tuloksia.

6.1.4 Hyvinvoinnin kokeminen

Osallistujien keskustelu hyvinvoinnin teemassa painottui kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin lisääntymiseen, erityisesti mielen hyvinvointiin ja jaksamiseen arjessa. He kokivat, että valokuvausprojekti oli tuonut kaivattua sisältöä arkeen ja auttanut jaksamaan paremmin. Suurin osa keskustelusta keskittyi kuitenkin projektin päättymiseen ja siihen liittyviin tunteisiin. Osallistujat ilmaisivat selkeästi, etteivät he haluaisi sen loppuvan, ja he pohtivat, kuinka paljon ryhmä olivat heille antaneet.

“Mä en löytänyt heti töitä ja mietin että, mitä mä nyt teen ja sit löyty tää ryhmä ja se oli sit hyvä juttu. Pääsi kokee kaikkea ja tapas muita ihmisiä. Hyvin täydelliseen aikaan tuli.”

“Auttanut masennukseen, että on vaikuttanut positiivisesti. Ryhmä tuli hyvään aikaan, kun en löytänyt heti töitä koulun jälkeen.”

Keskustelua herätti osallistujien välillä, kun eräs osallistuja on valokuvausprojektin myötä silminnähdessä rohkaistunut. Haastattelun aikana hän puhui suoraan haastattelijoille ja otti katsekontaktia vieraisiin ihmisiin, mikä ei ollut

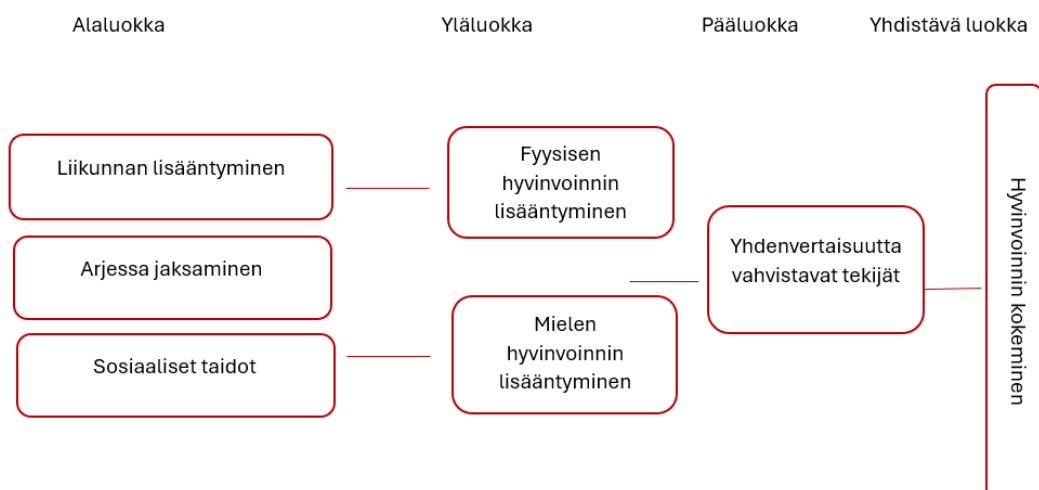
muiden osallistujien mukaan havaittavissa projektin alkaessa. Alussa, jos joku esitti hänelle kysymyksen, hänen vastauksensa saattoi olla arka ja hiljainen. Rohkeuden kasvu kuvastaa projektin merkittävää vaikutusta hänen itseluottamukseensa ja sosiaalisiin taitoihinsa.

“Se on vaikuttanut ihan tällaiseen arjessa jaksamiseen. Jopa, että jotenkin jaksaa odottaa perjantaita ja jaksaa touhuta arjessa enemmän.”

“Kyllä mä ainakin koen, että vaikutti henkiseen hyvinvointiin ja fyysiseen hyvinvointiin ihan tosi paljon, että multahan lopetettiin sosiaalinen kuntoutus viime kesänä, niin mulle ei jäänyt jäljelle, kun tää ryhmä. Sitten, kun se loppu, niin sitten tipahdettiin tyhjän päälle. Toivottavasti jotain vastaavaa löytyisi, ihan ehdottomasti ja ainakin mä olisin just valmis tämmöiseen.”

“Liikunta ja eri paikat on virkistänyt, kun tuli käveltyä ihan huomaamatta eri paikkoihin.”

Kaiken kaikkiaan hyvinvoinnin kokeminen oli lisääntynyt kaikilla osallistujilla. Psykkinen hyvinvointi on eri tavoin lisääntynyt projektin aikana. Moni osallistujista kertoi projektin vaikuttaneen psykkineseen hyvinvointiin positiivisesti. Yhteenvetona voidaan todeta kaikkien teema-alueiden kokemisen lisääntyneen positiivisesti monilla eri osa-alueilla. Valokuvausprojekti on tuonut sisältöä osallistujien elämään.

Kuva 10. Hyvinvoinnin kokemisen tuloksia.

6.2 Yhteistyötahojen avoinhaastattelu

Tässä kappaleessa tarkastellaan yhteistyötahojen kanssa käydyn avoimenhaastattelun tuloksia suhteessa opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin sekä teema-alueisiin. Haastattelu käytiin avoimena haastatteluna. Osallistujien kokemusten lisäksi haluttiin haastatella valokuvausprojektin kolmea yhdyshenkilöä.

Yhteistyötahojen tekemät havainnot tukevat osallistujien teemahaastatteluista saatuja tuloksia ja antavat lisätietoa valokuvausprojektin vaikutuksista. Heidän palautteensa antaa tärkeää tietoa, kuinka valokuvausprojekti on edistänyt osallistujien henkilökohtaista kasvua ja vahvistanut heidän kokemuksiaan. Yhteistyötahojen näkökulmat täydentävät osallistujien omia kokemuksia ja tuovat esiin projektin merkityksen. Yhteistyötahot kertoivat valokuvausprojektin onnistumisen edellytyksen olleen osallistujien ryhmäytyminen, toisiinsa tutustuminen sekä tutustuminen projektin yhteyshenkilöön. Avoimen haastattelun runko. (liite 5)

Kulttuurin kokeminen

Haastattelussa yhteistyötahojen kanssa kulttuuriteeman käsittely aloitettiin tarkastelemalla hankkeen alkuaikojia ja sitä, kuinka osallistujia saatiin mukaan valokuvausprojektiin. Keskusteluissa tuli erityisesti esille kuusi tärkeää osaluetta: valokuvausprojekti yleisesti, valokuvausprojektin rakenne, ryhmän ryhmäytyminen ja keskinäinen luottamus, sekä projektiin osallistuneiden itsetunnon ja itsetunnon lisääntyminen. Erityistä huomiota kiinnitettiin siihen, miten osallistujia saatiin valokuvausprojektiin mukaan ja millaisia haasteita tai mahdollisuuksia tässä vaiheessa kohdattiin. Yhteistyötahojen mukaan kulttuuriteeman avulla voitiin houkutella mukaan erilaisia osallistujia, jotka eivät aiemmin olleet osana vastaavia projekteja.

“Ympäri puhuminen oli tietysti ensin aika suurta, että sai heidät, suostumaan siihen, että lähtee mukaan. Kaikki uusi toiminta on aina semmoista. Hyvin epäilyttävää kaikkien mielestä.”

“Totta kai ne ihmiset, jotka siihen meni, niin kyllähän ne jollakin tavalla kulttuuriin oli kallella, jotka tuli houkuteltua mukaan.”

“Ajan mittaan siihen olisi tullut lisääkin osallistujia ja jokunen henkilö siihen sitten lisättiin myöhemmin. Sitten kun alkoi tää valokuvausprojekti, niin tuli ihan ensimmäisellä kokoontumiskerralla sitten jo vastaan, että tää päättyy tähän tämmöiseen valokuvausprojektiin”

Valokuvausprojekti

Monet projektiin osallistuneet työttömät henkilöt suhtautuivat aluksi vastahakoisesti ajatukseen, että heistä otettaisiin valokuvia. Tämä aiheutti haasteita valokuvausprojektin aloitusvaiheessa, jolloin pajojen ohjaajat joutuivat aktiivisesti kannustamaan osallistujia ja luomaan heihin uskoa. Ohjaajat tukivat osallistujia käymällä heidän kanssaan keskusteluja ja auttamalla heitä ylittämään epävarmuutensa. Rohkaisu oli keskeistä, sillä se auttoi osallistujia pääsemään yli epäröinnistään ja osallistumaan valokuvausprosessiin luottavaisemmin. Ohjaajat olivat mukana perehtymässä projektin sisältöön alusta alkaen. Ohjaajat saivat itse näillä keinoin työkaluja, miten he saavat tuotua esille osallistujien mielenkiinnon projektiin.

“Moni oli, että mä en sitten osallistu koko juttuun, eli aika semmoista ympäri puhumista paljon mä sille ryhmälle tein, että mä sain heidät ymmärtämään, että he ei ole siellä nyt ilkosillaan kuvattavana!”

”...sen takia käytin tätä ilkosillaan sanaa, kun he ajatteli, että he revitään auki siihen kuvaan ja se tuntu ihan mahdottomalta.”

“Voidaan ottaa valokuvaan vaan joku osa ihmisestä, mä puhuin paljon käsistä, että laitetaan vaikka pelkät kädet, että ne tekee, vaikka jotain tai ne on jossain kauniissa paikassa.”

Haastattelussa heräsi pohdintaa siitä, kenelle valokuvausprojekti sopii ja kenelle ei. Keskusteluissa tuli esiin, että valokuvausprojekti sopii erittäin hyvin joillekin, jotka kokivat sen tarjoamat harjoitteet ja keskustelut antoisiksi. Toisille osallistujille projekti ei olisi ollut niin sopiva, jotkut voisivat kokea sen herättävän ahdistusta, erityisesti silloin, kun käsiteltävät aiheet olivat henkilökohtaisia.

“Jotkut ihmiset hyötyy tästä tosi paljon, mutta sitten voi osa ahdistua.”

Pohdintaa herätti myös työpajojen ohjaajien ammattitaito, koska projekti johti todella syvällisiin harjoitteisiin ja keskusteluihin. Projekti nähtiin kuitenkin tärkeänä, sillä se auttoi osallistujia kohtaamaan vaikeita teemoja turvallisessa ja luottavaisessa ympäristössä.

“Meilläkin mietittiin sitä, että meneekö tää nyt vähän ammattitaidon ulkopuolelle.”

“Oltiin siinä aluksi vähän varovaisesti. Mutta sitten kun tietysti huomasi just sen, että se porukka alkaa ryhmäytymään, niin hyvin ja sieltä muodostuu semmoinen luottamussuhde, kaikilta osilta, jotenkin päästettiin vähän suitsista enemmän siinä, että todella syvällisiä asioita siellä käsiteltiin.”

Valokuvausprojektin rakenne

Valokuvausprojektin rakenne ja sen kulku herättivät positiivista keskustelua yhteistyötahojen välillä. Projektin rakenne oli suunniteltu tukemaan osallistujien ryhmäytymistä, mikä osoittautui tärkeäksi tekijäksi valokuvausprojektin onnistumisessa. Tehtävät ja harjoitteet olivat huolellisesti valittuja, ja niiden tarkoituksena oli varmistaa, että osallistujien välille syntyi luottamus. Luottamus puolestaan loi turvallisen ympäristön, jossa jokainen osallistuja saattoi ilmaista itseään vapaasti ja kokea olevansa osa tiivistä ryhmää. Yhteistyötahot näkivät rakenteen merkittävänä tekijänä projektin positiivisissa vaikutuksissa. Hankkeen runko ja eteneminen oli suunniteltu tarkasti ja johdonmukaisesti.

“Se oli vaan alkuun just sitä, että kun lähdettiin aika syvään päätyyn välittömästi niiden tehtävien muodossa, mitä he tekivät, niin se oli varmaan monelle semmoinen haasteellinen, ettei uskaltaudu tällöisiä puhelemaan toisille.”

“Tää oli todellakin heillä aivan uutta ja se oli mun mielestä niin uskomatonta, miten he uskaltautui sitten loppujen lopuksi heittäytymään siihen, mutta siihen tarvittiin tosiaan se, että he ryhmäytyi ja tutustuivat toisiin. Tuntui varmaan hyvin pelottavalta ja vieraalta, että kyllä heistä kasvoi sen projektin mukana ihan erilaisia ihmisiä.”

“Ja tietysti se kokonaisuus, kun lähdettiin hyvinkin tiiviisti tutkimaan kaikkea omaa itseä ja omia pelkoja ja kaikkea mahdollista.”

“Tuki sitä ja vahvisti sitä ihmistä sillä tavalla, että se uskaltautui sitten sinne kameran eteen sen jälkeen, että kyllä siinä varmasti koko ajan semmoista vahvistumista tapahtui.”

Kommentit korostavat ryhmän merkitystä luottamussuhteen kehittymisessä. Luottamuksen rakentuminen koettiin olennaisena osana prosessia, ja sen kehittyminen vaati aikaa ja tilaa. Kommenttien perusteella voidaan todeta, että luottamussuhde ei olisi välttämättä syntynyt heti alussa, vaan se vaati ryhmältä aikaa ja yhteistä kokemusta, jotta tehtävistä saatiin paras mahdollinen hyöty.

“Aika syvälle ylipäättään siinä ryhmässä mentiin monenlaisiin asioihin, että se miten niitä haluttiin tehdä tai jakaa siinä ryhmässä, niin se luottamussuhteen kehittymiseen ja sen huomioimiseen tuommoisessa ryhmäprosessissa.”

“...se ryhmä vaatii oman tilan ja aikaa, sillä että se luottamussuhde kehittyy. Siinä ei varmaan ihan kovin aikaisessa vaiheessa välttämättä olisi sitä kehittynyt.”

Taloudellinen tilanne

Hankkeelle ollaan hakemassa jatkorahoitusta. Aihe nousi myös esiin yhteistyötahojen keskusteluissa, sillä rahoitus on mahdollistanut monipuolisemman toiminnan, mitä työpajatoiminnassa, johon työttömät ovat aikaisemmin osallistuneet.

“Aivan mahdottoman suuren vaivan siihen nähtiin ja siihen kulu myös paljon rahaa. Että, se oli kyllä erittäin hieno homma.”

“Siinähan tosiaan pyöri niin paljon rahaa, että he sai ihan mielettömiä projekteja tehtyä just sen rahanvoimalla, mitä projektissa oli.”

“Huomioitavaa on se, että ei vastaavia rahallisia resursseja ole välttämättä käytössä, että sitten täytyisi olla siinä vaihtoehtoisia tapoja toteuttaa niitä asioita siellä.”

Itsetunto ja itsevarmuus

Haastatteluissa tuli ilmi yhteistyötahojen puolelta useissa keskusteluissa ja asiayhteyksissä osallistujien itsetunnon, itsevarmuuden ja rohkeuden lisääntyminen kulttuuria, itseään ja uusia kokemuksia kohtaan.

“Muutamalla asiakkaalla semmoisen itsetunnon vahvistajana tosi vahvasti, että näki itsensä sieltä, vaikka se oli se pelottava alkuun. Jotenkin selkeästi huomasi, että se itsetunto, jos puhutaan nyt voimauttavasta valokuvauksesta, että mitä se tekee, niin itsetunto kyllä monella tuntui vahvistuvan sen prosessin myötä.”

“Jokainen heistä tunsivat olevansa kaunis niissä kuvissa.”

“Kaikkienensa kyllä kasvoivat tosi paljon ja se vahvistuminen oli kyllä ihan silmin nähtävää.”

Yhteistyötahojen näkökulmasta kulttuurin kokeminen ryhmässä oli osallistujille uusi, mutta positiivinen kokemus. Vaikka kulttuurinen työskentely ei välttämättä sovi kaikille sen henkilökohtaisuuden vuoksi, eikä heittäytyminen ole kaikkien vahvuus, kaikki osallistuivat innolla ja saivat siitä paljon irti. Osallistujille kulttuurin kokeminen aivan uudella tavalla toi valtavasti uutta sisältöä elämään. Kukaan osallistujista ei päättänyt jättää projektia kesken.

6.3 Yhteistyömallin kehittäminen

Kehittämistyön päämääränä on synnyttää innovaatioita, jotka parantavat, tehostavat tai sujuvoittavat päivittäistä työskentelyä. Usein luodaan uutta osaamista ja odotetaan sen välitöntä siirtymistä käytäntöön osaksi toimintatapoja. Saattaa myös kehittää uusia toimintamalleja ja odottaa, että organisaation jäsenet ottavat ne nopeasti käyttöön. Kuitenkaan oppiminen itsessään ei välttämättä johda käytännön muutoksiin. Taidon omaksuminen vaatii aikaa ja ponnistelua. Mikäli uusia työkaluja tai menetelmiä ei hyväksytä käyttöön, unohdetaan, että niiden käyttö on osa laajempaa toimintaprosessia, jolloin kokonaisuus jää huomioimatta. (Ora-Hyytiäinen, 2012. s. 30.)

Uusia palveluja kehitettäessä sektorirajat ylittävä moniammatillisuus nähdään toiminnan lähtökohtana, joka mahdollistaa asiakaslähtöisen toimintatavan ja palvelukokonaisuuksien kehittämisen toimintoja integroimalla. Moniammatillinen toiminta tuo näkyväksi sen, että eri ammattialoilta tulevilla työntekijöillä voi olla erilaisen osaamisen lisäksi erilaisia toimintatapoja ja työkulppureja. Moniammatillisessa työryhmässä olennaista on työntekijöiden monipuolisen osaamisen käyttöönotto ja hyödyntäminen. (Helminen, 2017, s. 260).

Opinnäytetyössä kehitettiin yhteistyössä työntilaajien sekä yhteistyötahojen avoimenhaastattelun pohjalta visuaalinen yhteistyömalli, jonka tarkoituksena

oli selkeyttää hankkeen ja valokuvausprojektin toimijoiden roolijakoa. Yhteistyömalli pohjautuu yhteistyötahojen kanssa käytyyn avoimeen haastatteluun sekä tiiviiseen yhteistyöhön opinnäytetyön tilaajan kanssa. Visuaalinen roolijakomalli on erityisen hyödyllinen, kun hankkeelle haetaan jatkorahoitusta, sillä se tarjoaa selkeän ja helposti ymmärrettävän kuvan projektin rakenteesta ja vastuualueista.

Yhteistyötahojen kanssa käydyssä avoimessa haastattelussa yksi keskeinen teema oli yhteistyömallin kehittäminen. Keskustelujen kautta saimme käsityksen, miten yhteistyötahot kokivat valokuvausprojektin resurssien käytön ja yhteistyön sujumuuden. Näiden näkökulmien avulla pystyimme tarkentamaan ja parantamaan yhteistyömallia vastaamaan paremmin sekä yhteistyötahojen odotuksia että hankkeen tavoitteita. Haastattelun tuottama palaute oli erityisen hyödyllistä mallin kehitystyössä.

Yhteistyömallia (liite 11) lähdettiin kehittämään edellä mainittujen lähtökohtien perusteella, joissa korostuivat tarve selkeyttää vastuunjakoa ja parantaa kommunikaatiota eri toimijoiden välillä. Mallin suunnittelun keskeisenä tavoitteena oli luoda selkeä ja helposti ymmärrettävä kokonaisuus, joka mahdollistaisi eri tahojen tehokkaan ja sujuvan yhteistyön.

Selkeyden ja käytettävyyden varmistamiseksi mallissa pyrittiin ottamaan huomioon eri toimijoiden roolit ja tehtävät niin, että niiden väliset vuorovaikutukset ja vastuut tulisivat määritellyiksi. Jokaiselle taholle määriteltiin omat tehtäväkokonaisuutensa, jotka tukevat muiden toimijoiden toimintaa. Samalla huomiointiin, että roolit ja tehtävät ovat joustavia ja mukautettavissa tarpeen mukaan. Visuaalinen yhteistyömalli toteutettiin Canva-ohjelmalla, opinnäytetyön tekijät saivat vapaat kädet visuaalisen ilmeen suunnittelussa, mutta sisältö toteutettiin yhteistyössä tilaajien kanssa. Yhteistyömalli tarjoaa strukturoidun kehyksen, joka tukee organisaatioiden ja yksittäisten toimijoiden välistä koordinaatiota. Se edistää yhteistä ymmärrystä ja luo perustan tehokkaalle yhteistyölle sekä päätöksenteolle.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Seuraavissa kappaleissa tarkastelemme tutkimuksen keskeisiä tuloksia ja niiden merkitystä. Aloitamme tulosten tarkastelusta sekä kulttuurin vaikutuksista tutkimuksen teemoihin liittyen. Lisäksi pohdimme työn eettisyyttä ja luotettavuutta, mikä on olennainen osa tutkimuksen arviointia. Lopuksi esittelemme jatkoehdotuksia, jotka voivat tukea aiheeseen liittyvää tulevaa kehitystä.

7.1 Tulosten tarkastelu

Opinnäytetyössä tutkittiin teemahaastatteluiden avulla työttömien henkilöiden kokemuksia valokuvausprojektiin osallistumisesta. Tutkimuksen teema-alueet – kulttuuri, osallisuus, yhdenvertaisuus ja hyvinvointi – muodostivat viitekehyksen, jonka kautta osallistujien kokemuksia tarkasteltiin. Tulokset osoittivat, että projektilla oli merkittävä positiivinen vaikutus osallistujien itsetuntoon, rohkeuteen ja ryhmään kuulumisen tunteeseen. Lisäksi valokuvausprosessi itsessään vahvisti osallistujien kokemusta voimaantumisen ja tarjosi heille konkreettisia keinoja ilmaista itseään ja omia näkökulmiaan.

Osallistujien kertomuksista ilmeni, että nämä henkilökohtaiset ja yhteisölliset kokemukset lisäsivät heidän tuntemustaan yhdenvertaisuudesta ja osallisuudesta yhteiskunnassa. Ryhmään kuulumisen ja jaetut kokemukset loivat turvallisen ympäristön, jossa osallistujat pystyivät kehittämään taitojaan ja itseilmaisuaan ilman pelkoa arvostelusta. Tällaiset kokemukset voivat olla erityisen merkityksellisiä henkilöille, jotka ovat vaarassa jäädä yhteiskunnan marginaaliin.

Tulokset korostavat valokuvausprojektin kaltaisten ryhmien merkitystä erityisesti työttömien ja vähäosaisten henkilöiden näkökulmasta. Ne tarjoavat paitsi tilaisuuden osallistua kulttuuritoimintaan, myös mahdollisuuden kokea merkityksellisyyttä ja osallisuutta. Ryhmätoiminnan kautta syntyneet positiiviset tunteet ja voimaantuminen voivat myös toimia ehkäisevänä tekijänä syrjäytymistä vastaan. Näin ollen tämänkaltaisten projektien potentiaali tulisi tunnustaa

laajemmin osana sosiaalista ja yhteisöllistä kuntoutusta sekä kulttuurista hyvinvointityötä. Valokuvausprojektin kaltaiset toiminnalliset ja yhteisölliset menetelmät tarjoavat arvokkaan väylän työttömien ja vähäosaisten voimaantumiseen. Ne voivat luoda yksilöille paitsi uudenlaisia merkityksellisyyden kokemuksia myös vahvemman tunteen osallisuudesta ja yhdenvertaisuudesta.

7.2 Kulttuurin merkitys ja vaikutus

Kulttuurilla on merkittävä rooli työttömien ja vähäosaisten henkilöiden hyvinvoinnin ja osallisuuden tukemisessa. Osallistuminen kulttuurisiin projekteihin, kuten valokuvaus, tarjoaa tilaisuuden ilmaista itseään, kohdata toisia ja luoda merkityksellisiä kokemuksia, jotka voivat lieventää työttömyyteen usein liittyviä negatiivisia tunteita, kuten arvottomuutta ja ulkopuolisuuden tunnetta. Kulttuuri toimii siltana, joka yhdistää yksilön yhteisöön ja antaa mahdollisuuden osallisuuteen yhteiskunnallisella tasolla.

Kulttuurinen toiminta voi myös tarjota konkreettisia työkaluja itsetunnon ja identiteetin vahvistamiseen. Monille työttömille henkilöille kulttuuri voi avata uuden näkökulman omiin kykyihin ja mahdollisuuksiin, jolloin he voivat nähdä itsensä osana suurempaa kokonaisuutta. Lisäksi kulttuurin kautta voi tulla kokemuksia onnistumisesta ja arvostuksesta, mikä voi lisätä itsevarmuutta myös muilla elämänalueilla.

Kulttuurin merkitys ulottuu myös laajemmalle, sillä se voi toimia väylänä yhteiskunnalliseen yhdenvertaisuuteen. Kun työttömät ja vähäosaiset pääsevät osaksi kulttuuritarjontaa he voivat haastaa olemassa olevia stereotyyppisiä. On tärkeää huomioida, että kulttuurisen toiminnan saavutettavuus on keskeinen tekijä. Monille työttömille henkilöille taloudelliset resurssit, tiedon puute tai muiden esteiden, kuten häpeän vuoksi, kulttuuritoimintaan osallistuminen voi tuntua vaikealta. Näiden esteiden purkaminen ja osallistumismahdollisuuksien lisääminen ovat tärkeitä keinoja kulttuurin vaikutusten saavuttamiseksi kaikille väestöryhmille.

Kulttuurilla on potentiaalia tarjota työttömille henkilöille voimauttavia kokemuksia, jotka tukevat heidän henkistä hyvinvointiaan, osallisuuttaan ja yhdenvertaisuuttaan. Tällaiset kokemukset voivat paitsi parantaa yksilön elämänlaatua myös vahvistaa yhteiskunnan sosiaalista yhteenkuuluvuutta.

7.3 Eettisyys ja luotettavuus

Tieteellisessä työssä pyritään aina luotettavaan tietoon. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan mukaan hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluvat seuraavat asiat: rehellisyys, tarkkuus ja objektiivisyys, tieteellisten menetelmien käyttö, tulosten avoimuus ja vastuullisuus, muiden tutkijoiden tuotosten kunnioittaminen, tutkimuksen eettinen suunnitteleminen, toteuttaminen ja tallentaminen, tutkimusluvut, oikeudet vastuut ja velvollisuudet ja mahdolliset sidonnaisuudet. Muut seikat: henkilöstö - ja taloushallinto sekä tietosuojat. (Kananen, 2017, s.190.)

Opinnäytetyössä on noudatettu hyviä tieteellisiä menettelytapoja eli yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa, esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa. Hyvän tieteellisen käytännön (engl. research integrity) peruseriaatteita ovat eurooppalaisen tutkimuseettisen ohjeistuksen mukaan luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2023, s. 12).

Opinnäytetyössä on huolehdittu tutkittavien suojaan liittyvistä asioista. Osallistujille selvitettiin tutkimuksen tavoitteet, menetelmät ja mahdolliset riskit. Osallistujille tiedotettiin, että osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista ja yksilöllä on oikeus kieltäytyä osallistumaan tutkimukseen tai keskeyttää mukana olonsa milloin tahansa. Opinnäytetyöntekijät varmistivat suostumuslomakkeella, että osallistuja tietää mistä tutkimuksessa on kyse. (Sarajärvi & Tuomi, 2018. s. 115.)

Haastatteluissa otimme huomioon koko prosessin ajan eettisen ja luotettavuuden näkökulman haastateltavien näkökulmasta. Haastateltavien henkilöllisyys

ei tule ilmi tutkimustuloksissa. Arvioimme myös teemahaastattelurunkoa suunniteltaessa mahdollisten arkaluontoisten kysymysten poissulkemisen lähettämällä työntilaaajille teemahaastattelurunkomme. Haastattelujen tuloksia tarkastellessamme varmistimme määrittelemällä tulosten reliabelius tarkoittaen että, tulos on reliabeli, jos kaksi arvioitsijaa päätyy samanlaiseen tulokseen.

7.4 Jatkoehdotukset

Opinnäytetyön tulokset osoittavat, että kulttuurisen toiminnan, kuten valokuvausprojektin, tarjoamat mahdollisuudet voivat merkittävästi parantaa työttömien henkilöiden itsetuntoa, rohkeutta, ryhmään kuulumisen tunnetta sekä osallisuuden ja yhdenvertaisuuden kokemuksia. Näiden tulosten pohjalta on perusteltua ehdottaa hankkeen sekä valokuvausprojektin jatkamista ja kehittämistä. Jatkorahoituksen avulla hankkeen vaikuttavuutta voitaisiin laajentaa tavoittamaan enemmän osallistujia ja tarjoamaan pitkäkestoisempia kulttuurisia ja yhteisöllisiä kokemuksia.

Opinnäytetyön tulosten lisäksi hankkeen jatkokehittämisessä voidaan hyödyntää myös projektin aikana kehitettyä yhteistyömallia, joka tarjoaa selkeän ja käytännönläheisen rakenteen eri tahojen väliseen yhteistyöhön. Malli voi toimia tärkeänä lisäarvona hankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa, ja sen avulla voidaan vahvistaa eri toimijoiden välistä koordinaatiota ja sitoutumista hankkeen tavoitteisiin.

Jatkoehdotuksena voidaan todeta, että hankkeen laajentaminen ja kehittäminen hyödyntämällä opinnäytetyön tuloksia ja yhteistyömallia tarjoaa konkreettisen ja vaikuttavan mahdollisuuden edistää työttömien ja vähäosaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja hyvinvointia. Samalla voidaan tutkia edelleen kulttuuritoiminnan pitkäaikaisia vaikutuksia osallistujien elämänlaatuun ja heidän yhteiskunnalliseen osallisuuteensa.

Edellä mainitut ehdotukset tukevat niin hankkeen ja projektin kestävyttä kuin sen mahdollisuuksia toimia malliesimerkkinä kulttuuritoiminnan yhdistämisestä sosiaalisen osallisuuden ja yhdenvertaisuuden edistämiseen.

LÄHTEET

Aholainen, M., Jäntti, S., Tammela, A., Tanskanen, J. Lääkärilehti, 2021. Miten taide vaikuttaa? Kulttuurisia näkökulmia hyvinvointiin ja terveyteen. Haettu osoitteesta 1.11.2024. <https://www.laakarilehti.fi/tieteessa/katsausartikkeli/miten-taide-vaikuttaa-kulttuurisia-nakokulmia-hyvinvointiin-ja-terveyteen/?public=29e7a5eeae789608f35becb2cc8ef7a4>

Airio, I. & Niemelä, M. Huono-osaisten hyvinvointi Suomessa. Työmarkkina-tuen saajien koettu terveys ja toimeentulo. Haettu osoitteesta 6.1.2025. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/662442ad-91ae-4bd4-80df-a83bc98a12cf/content>

Alasuutari, P. (2011) Laadullinen tutkimus. Vastapaino Tampere. Laadullinen tutkimus 2.0 | Ellibs Lukuohjelma

Axelin, A. & Stolt, M. Suhonen, R. 2016. Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Grano Oy, Turku.

Axelin, A. Johansson, K. Stolt, M. Ääri R-L. (2007) Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Turun Yliopisto.

Cantu, Adelita G., Fleuriet, K. Jill. 2018. Making the Ordinary More Extraordinary”: Exploring Creativity as a Health Promotion Practice Among Older Adults in a Community-Based Professionally Taught Arts Program. Haettu osoitteesta: 9.5.2024. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29172944/>

Castaneda, A, Kuusio, H., Leemann, L., Majlander S. 2023. Terve Suomi, terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. Yksinäisyys, osallisuus ja syrjäytäkemukset. Haettu osoitteesta: 5.1.2025. https://repo.thl.fi/sites/tervesuomi/ilmioraportit_2023_yksinaisyys_osallisuus_ja_syrjintakokemukset.html

Eskola, J. & Suoranta, J. (1998.) Johdatus laadulliseen tutkimukseen.

Elo, S., Kajula, O., Tohmola, A. & Kääriäinen, M. 2022. Laadullisen sisälönanalyysin vaiheet ja eteneminen. Hoitotiede. 34 (4), 215–225. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/789349/Laadullisen_sisälönanalyysin_vaiheet_ja_eteneminen.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Eskola, J. & Suoranta J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino, Tampere.

Fadjukoff, P., Kainulainen, S., Pirhonen, J., Saaranen T., Valokivi, H. & Vauhkonen, A. 2022. Sosiaalinen hyvinvointi turvaa terveyttä. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti. 2022: 59: 327–335. Haettu osoitteesta 2.11.2024.

Helminen, J. (2017). Asiakkaan Moniammatillinen ohjaus sosiaali- ja terveydenhuollossa. Edita.

Houni, P., Turpeinen, I. & Vuolasto J. 2021. TAIDETTA! Kulttuurihyvinvoinnin käsikirja Kustantaja: Taiteen edistämiskeskus (TAIKE) Helsinki 2021

Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusu vuori, J. 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. Vastapaino, Tampere.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2022. Tutkimushaastattelu, teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus Oy.

livonen, E. 2023. Osallisuuden kokemusta luovat ja sitä vaikeuttavat tekijät työttömien arjessa. Haettu osoitteesta: 5.1.2025. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/29671/urn_nbn_fi_uef-20230390.pdf?sequence=1

Isola A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Lääperi T-S., & Keto-To koi. A. 2017. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, Mitä osallisuus on? Haettu osoit teesta: [Microsoft Word - Mita-osallisuus-on-osallisuuden-viitekehysta-rakenta massa_10.10.doc](#)

Juppi, P. & Tanskanen, I. 2022. Työttömien luovien alojen ammattilaisten ko kemukset digitarinatyöpajasta - identiteettityötä ja tukea minäpystyvyy delle. Haettu osoitteesta: 9.5.2024. [https://journal.fi/kultpol/arti cle/view/114330](https://journal.fi/kultpol/article/view/114330)

Jokinen, E. 2014. Osallisuuden jäljillä. <https://www.pksotu.fi/pksotu/wp-con tent/uploads/2018/02/oSallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pa kattuna-16052014.pdf>

Järvinen, K. 2024. Satakunnan sydänpiiri ry.

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Suo men Yliopistopaino Oy.

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. (2018). Tutkimus hoitotieteessä.

Kelaher, M., Dunt, D. Berman, N., Curry, S., Jourbert, L. & Johnson, V. 2013. Evaluating the health impacts of participation in Australian community arts groups. Haettu osoitteesta: 9.5.2024. <https://www.researchgate.net/publica tion/235371691> Evaluating the health impacts of participation in Austr alian community arts groups

Kippo, S., Koivisto, T-A., Mäki-Opas, T., Lehikoinen, K., Lehtimäki, A-V., Lavi kainen, P., Turtiainen, M. & Martikainen, J. Selvitys ja tutkimustoiminta Utred nings- och forskningsverksamhet Kulttuurihyvinvointitoiminnan taloudellinen arviointi Arviointimenetelmien jatkokehitystarpeet Suomessa. Haettu osoit teesta: 9.5.2024. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/han dle/10024/164860/VNTEAS_2023_26.pdf

Laes, T. & Rautiainen, P. 2022. Eläkkeelle siirtyneiden taidetoimijuus. Haettu osoitteesta: 9.5.2024. <https://journal.fi/gerontologia/article/view/111894>

Leemann, L., Nousiainen, M., Keto-Tokoi A. & Isola A-M. Suomalaisten hyvinvointi. 2022. Haettu osoitteesta 30.1.2025. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/145692/Suomalaisten%20hyvinvointi%202022%20verkko.pdf?sequence=4&isAllowed=y>

Lehikoinen, K. & Vanhanen, E. 2017. Taide ja hyvinvointi Katsauksia kansainväliseen tutkimukseen. Haettu osoitteesta 30.1.2025. https://taju.uniarts.fi/bitstream/handle/10024/7104/Kokos_1_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Lehtimäki, S. & Järvinen, K. 2024. Satakunnan sydänpiiri ry.

Londén, P. Peltosalm, J. & Typpö, L. 2023. Sosiaalibarometri 2023 SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry Helsinki. Haettu osoitteesta 30.1.2025. <https://www.soste.fi/wp-.content/uploads/2023/04/2023-04-18-sosiaalibarometri-tyollisyys.pdf>

Metsämuuronen, J. (toim.) 2011. Laadullisen tutkimuksen käsikirja e-kirja. International Methelp Ky. 1. uudistettu painos. Helsinki.

Mieli ry. 2024. Kun työttömyys jatkuu ja jatkuu. Haettu osoitteesta 6.10.2024. <https://mieli.fi/vaikea-elamantilanne/tyottomyys-voi-kuormittaa/kun-tyottomyys-jatkuu-ja-jatkuu/>

Minä olen! - hankkeen www sivut. Haettu 6.10.2024 osoitteesta [Minä olen - Satakunnan Sydänpiiri Ry \(sydan.fi\)](http://www.minaolen.fi)

Mure, P. 2021. Suomi. Työpajavalmentajien näkemyksiä käsityöllisestä toiminnasta nuorten työpajoilla. <https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/25064/16209905722121728586.pdf>

Mäntyneva, P. 2020. Aktiivisen sosiaalipolitiikan ytimessä: Etnografinen tutkimus kuntouttavasta työtoiminnasta. Haettu osoitteesta 5.1.2525. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/72de3ef1-a0fb-43d8-9b89-f49cf9df1b10/content>

Nielsen L., Hinrichsen C., Madsen K. Participation in social leisure activities may benefit mental health particularly among individuals that lack social connectedness at work or school. Haettu osoitteesta: 9.5.2024. <https://www.mendeley.com/catalogue/0ce8e4bc-1ecb-3032-8045-8bee86aa2043/>

Oikeusministeriö, 2014. Haettu osoitteesta 201.12.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325#Pdm46263583074416>

Oikeusministeriö. Yhdenvertaisuus. Haettu 20.10.2024 osoitteesta [Yhdenvertaisuus on perusoikeus - Oikeusministeriö \(oikeusministerio.fi\)](http://www.yhdenvertaisuus.fi)

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2023. Kulttuurihyvinvoinninyhteistyöryhmä Taiku3 Yhteenvedo toimikaudesta 9.4.2020–15.2.2023 Taiku3-

yhteistyöryhmä. Haettu osoitteesta: 5.1.2025. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164840/OKM_2023_18.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ora-Hyytiäinen, E., Ahonen, O. ja Partamies, S. 2012. Hoitotyön kehittäminen juurruttamalla tutkimus- ja kehittämistoimintaa ammattikorkeakoulun ja työelämän yhteistyönä. Haettu osoitteesta 16.12.2024. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/114747/Laurea%20julkaisu%202.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Pitkäranta, A. (2014.) Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Työkirja ammattikorkeakouluun.

Renton, G. Phillips, N. Daykin, G. Yu, K. Taylor, M. Petticrew. 2012. Think of your arteries: Arts participation, behavioural cardiovascular risk factors and mental well-being in deprived communities in London. Haettu osoitteesta: 9.5.2024. <https://www.mendeley.com/catalogue/a6ea2178-ac0d-3b0a-8283-65955cd836c2/>

Rouvinen-Wilenius, P. 2014. Osallisuuden jäljillä. Haettu osoitteesta: 20.10.2024. <https://www.pksotu.fi/pksotu/wp-content/uploads/2018/02/oSallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>

Ruusuvuori, J. Tiittula L. 2005. Haastattelu, tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Vastapaino, Tampere.

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja joihinkin hallintotieteellisiin sovelluksiin. https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/7961_isbn_978-952-476-349-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Satakunnan sydänliitto. <https://sydan.fi/satakunta/mina-olen/>

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2017. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi.

Saukko, N., Kaunisharju, K., Vuolasto, J. Saaristo, V., Wiss, K. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Hyvinvointia ja terveyttä edistävä kulttuuritoiminta kunnissa 2023. 2023. Haettu osoitteesta: 5.1.2025. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/147705/URN_ISBN_978-952-408-215-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Siukola, R., Ane Sahrio, A., Vihtari J, & Soronen, S. 2024. Yhdenvertaisuuden edistäjän opas. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/149833/URN_ISBN_978-952-408-339-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2019. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita. Kulttuuri ja taide hyvinvoinnin edistäjinä sosiaali- ja terveydenhuollossa, työelämässä ja koulutuksessa. Terveyttä ja hyvinvointia edistävän taide- ja kulttuuritoiminnan yhteistyöryhmän raportti ja jatkotoimenpide-

ehdotukset. Haettu osoitteesta: 10.10.2024. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161547/Rap_34_2019_Kulttuuri%20ja%20taide%20hyvinvoinnin%20edistajina.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Solt, M., Axelin, A. & Suhonen, R. 2016. Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä.

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, Keskeiset käsitteet, 2023. [Keskeisiä käsitteitä - THL](#)

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, Osallisuuden edistäminen, 2024. Haettu osoitteesta: 31.1. 2025. [Osallisuuden edistäminen - THL](#)

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos, Yhdenvertaisuuden käsitteet, 2023. Haettu osoitteesta: 5.1.2024. <https://thl.fi/aiheet/sote-palvelujen-johtaminen/kehittyvapalvelujarjestelma/yhdenvertaiset-palvelut/yhdenvertaisuuden-kasitteet>

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. 2023. Osallisuuden edistäjän opas. Haettu osoitteesta 5.1.2025. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146717/URN_ISBN_978-952-408-088-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Isola, A., Kukkonen, M., Keto-Tokoi, A., Leemann, L., Puromäki, H., Valtari, S. 2018. Työelämän ulkopuolella olevien osallisuus ja hyvinvointi. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Haettu osoitteesta: 31.1.2025. [Työelämän ulkopuolella olevien osallisuus ja hyvinvointi. Kyselytutkimuksen tuloksia.](#)

Tilastokeskus. Työtön. Haettu osoitteesta 6.10.2024 <https://stat.fi/meta/kas/tyoton.html>

Tilastokeskus. [Työllisiä vähemmän ja työttömiä enemmän elokuussa 2024 vuoden takaiseen verrattuna - Tilastokeskus \(stat.fi\)](#) Haettu osoitteesta 6.10.2024

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2023. Haettu osoitteesta: https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Työ- ja Elinkeinoministeriö, Räisänen, H., Tallamaria, M., Tuomaala, M. 2023. Pitkä Työttömyys. Helsinki: Työ- ja Elinkeinoministeriö.

Työ- ja Elinkeinoministeriön www-sivut. Haettu osoitteesta 5.1.2025. [Työttömiä työnhakijoita marraskuussa 292 400 - Työ- ja elinkeinoministeriö](#)

Vilka, H. 2023. Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. PS-kustannus.

Von Harpey, C. 2021. Sosiaalisen osallisuuden edistäminen nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä. Haettu osoitteesta: 9.5.2024.
<https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/24450/16127689471514269802.pdf>

LIITE 1: PICO-TAULUKKO MUKAANOTTO- JA POISSULKUKRITERIT

P	I	C	O
työttömät	osallisuus inclusion	työttömät	kulttuurihyvinvointi
jobless	yhdenvertaisuus equality	taide työpajat	kulttuurin vaikutukset
unemployed	hyvinvointi well-being	valokuvaus	hyvinvointi
	ryhmähaastattelu	cultural workshop	cultural well-being
	vaikutukset impact effects		

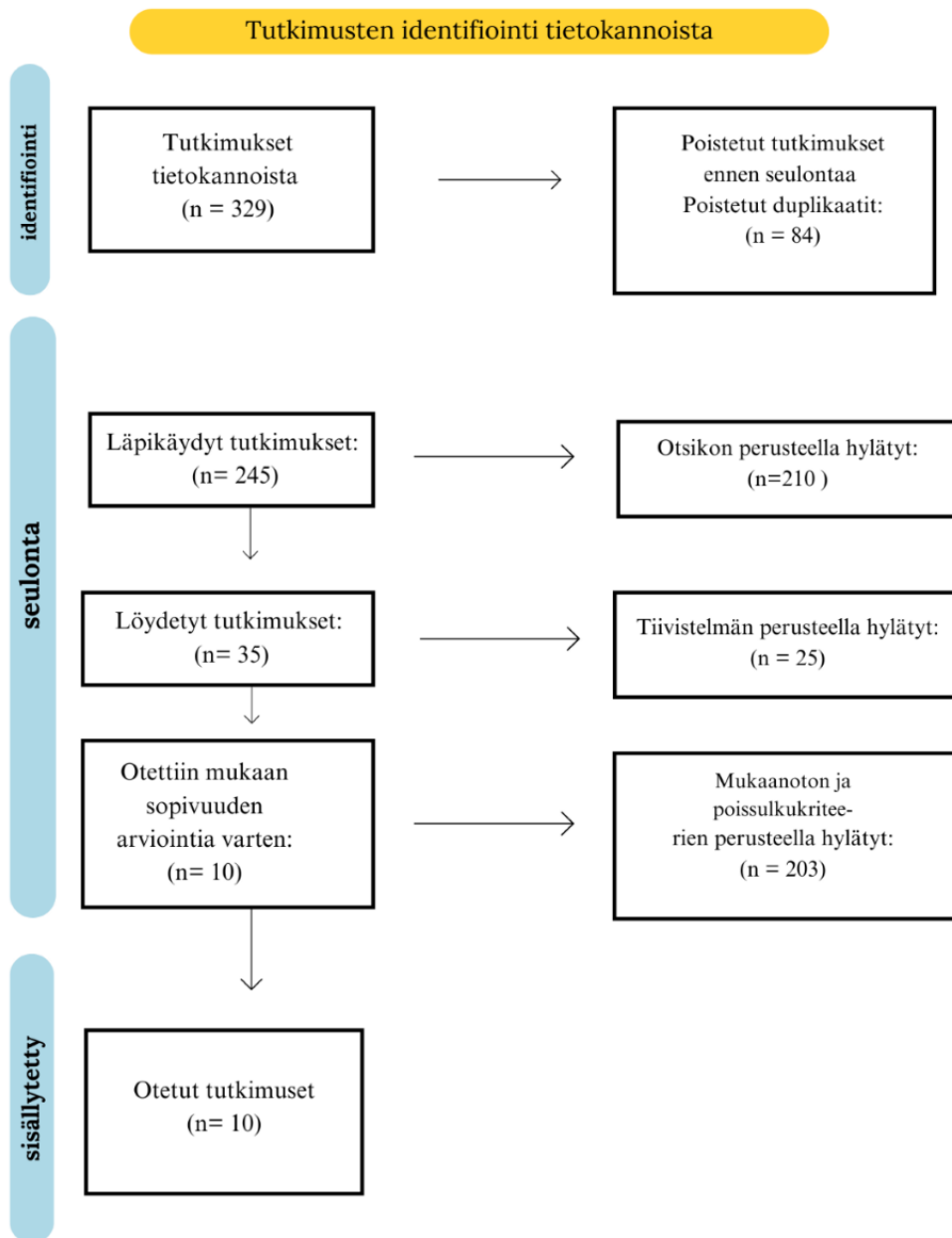
Mukaanotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Tutkimusaineisto julkaistu 2014–2024	Tutkimusaineisto, joka on julkaistu ennen vuotta 2014
Kieli on suomi tai englanti	Muut kielet kuin suomi/ englanti
Tieteellinen tutkimus, väitöskirja, tieteellinen tutkimusartikkeli	Ei tieteellinen artikkeli tai tutkimus
Tutkimukset vastaavat tutkimuskysymyksiin	Tutkimukset eivät vastaa tutkimuskysymyksiin
Koko teksti saatavilla maksutta	

LIITE 2: TIETOKANTAHAKU

Tietokannat	Hakusana	Tulokset	Valinta otsikoiden mukaan	Valinta tiivistelmän mukaa	Valitut tutkimukset
CINAHL	<i>työttömät AND taiteen AND vaikutus AND osallisuus (OR yhdenvertaisuus) -opinnäytetyö</i>	245			
<i>Full text all adult</i>		42	21	4	4
CINAHL	<i>impact AND art AND well-being</i>	42	10	2	2
Google Scholar	<i>työttömät AND taide AND valokuvaus site:journal.fi</i>	18	2	2	2
<i>2014-2024</i>					
Mendeley Journal	<i>unemployed art participation</i>	24	2	2	2
		329	35	10	10

LIITE: 3: PRISMA VUOKAAVIO

LIITE 4: KIRJALLISUUSKATSAUS

Kirjoittaja, maa, julkaisu vuosi	Tutkimuksen tarkoitus	Tutkimustyyppi	Otos	Aineistonkeruu	Tulokset
Kelahr, Dunt Berman, Curry, Jourbert & Johnson. 2013. Australia	Tutkimuksessa arvioitiin kolmen vakiintuneen yhteisön taideohjelmien vaikutuksia osallistujien mielenterveyteen ja hyvinvointiin Victorian osavaltiossa Australiassa. Osallistujat olivat tyypillisesti heikommassa asemassa olevasta taustasta	Teoreettinen viitekehys, jossa sovitaan yhteen näyttöön perustuvat terveyskäytännöt ja yhteisötaidekäytäntöjen fenomenologin luonne. Tähän käytettiin itsemääräämisteoriana johdettuja psykometrisiä välineitä. Näitä välineitä sekä sosiaalisen tuen mittaria käyttäen tehtiin kahteen otteeseen itse toteutetut kyselyt.	Ennakkokysely vuosittaisen esityksen harjoituksen alkaessa (n=103) ja jälkikysely esityksen jälkeen (n=70).	Kyselytutkimus	Taideorganisaatioiden tarjoama ilmapiiri, mahdollisuus tukeviin ihmissuhteisiin sekä mielenterveyden ja hyvinvoinnin parantaminen. Taideorganisaatioiden ilmapiiristä koetut hyödyt tulivat suoraan esiin tarinoissa, jotka liitettiin alueisiin ”Kuuluminen ja identiteetti” ”Henkilökohtainen kehitys ja muutos” ja ”Sosiaalinen kehitys ja muutos”. Tutkimus on osoittanut, että yhteisötaideohjelmilla voi olla terveyttä edistäviä vaikutuksia heikommassa asemassa olevissa väestöryhmissä. Se on myös osoittanut monimenetelmällisten lähestymistapojen arvon, kun pyritään ymmärtämään mekanismeja, joiden avulla taideohjelmat edistävät henkilökohtaista kehitystä.
Cantu, Adelita G., Fleuriet, K. Jill. 2018. USA.	Dokumentoi psykososiaalisen ja henkisen hyvinvoinnin tuloja taiteellisissa medioissa ja luokissa yhteisöpohjaisessa, ammattimaisesti opetetussa taideohjelmassa aikuisille. Arviointi ja malli rajoittuivat yhteen taiteen välineeseen, maalaukseen, ja yhteen paikkaan, kiinteätuloiseen ja itsenäiseen asumiseen tarkoitettuun kokonaisuuteen 55-	Kyselytutkimus. Tietoja kyselyistä ja kertomuksista analysoitiin käyttämällä standardia induktiivista tekstianalyysiä. Teemoittelu ja koodilaskenta, mitkä teemat olivat yleisimpiä.	(n=138) oppilasta vastasi luokkaa edeltävälle ja jälkeiselle kyselylle odotuksista/kokemuksista taiteen luomisessa neljällä välineellä (maalauksen, piirustuksen, sekkatekniikan, luovan kirjoittamisen). Lisäksi (n=162) opiskelijaa	Kysely	Taiteen tekeminen ja taiteen tekemisen kautta viritetty luova prosessi osoittautuivat selvästi henkistä hyvinvointia lisääväksi välineeksi. Kognitiivisia taitoja käytettiin ryhmässä, kuten työmuistikapasiteetti, hakunopeus ja havaintokyky. Luovan tuotoksen on toistuvasti viitattu parantavan osallistujien keskittymiskykyä, keskittymiskykyä ja mielen sitoutumista.

	vuotiaille ja sitä vanhemmille aikuisille.		teki yhden kappaleen elämäkerrallisia kertomuksia, jotka kuvaavat heidän suhteitaan taiteeseen ja luovaan sitoutumiseen.		Taideteoksen lisääntyneen keskittymisen, rauhallisuuden ja onnellisuuden teemojen vaihtelut ja sen kyky ottaa osaa luovaan prosessiin viittaavat siihen, että kaikki osallistujat kehittivät positiivisemmän identiteetin ja hyvinvoinnin tunteen työnsä kautta. Taidetunneille osallistuneet kokivat, että todellinen luomiskokemus taidetunnilla tai sen ulkopuolella vaikutti positiivisesti psykososiaaliseen terveyteen ja hyvinvointiin.
Juppi, P. & Tanskanen, I. 2022. Suomi	Tarkastellaan osamiskartoitus jaksoille osallistuneiden luovien alojen ammattilaisten kokemuksia digitarivätyöskentelystä osana työllistymistä tukevia toimia. Eriytyisen huomion kohteena ovat osallistujien ammatilliseen identiteettiin ja itsetuntoon sekä minäpystyvyyden kytkeytyvät havainnot.	Viisi työpajaa järjestettiin työttömille taiteen ja kulttuurin ammattilaisille.	n= 57 osallistujaa. Palauteaineisto kerättiin anonyymisti kaksi päivää kestäneen työpajan päätteeksi käyttäen alustana digitaalista kirjoitustaulua, Google Jamboardia	Työpajat	Uuden oppiminen ja minäpystyvyyden kokemuksen kasvu. Vertaistuki oli osallistujille erittäin merkityksellinen osa. Itsetutkiskelu nousi palautteissa esiin merkityksellisenä kokemuksena, vaikkakin selvästi harvemmin kuin uuden oppiminen ja vertaistuki sekä arvostava ilmapiiri. Vaikutukset: Itseymmärryksen ja arvostuksen kasvu sekä tulevaisuususkon herääminen. Osaamisen tunnistaminen, onnistumisen kokemukset, sosiaalinen tuki.
Laes, T. & Rautainen, P. 2022. Suomi.	Tarkastelu suomalaisten eläkkeensaajien taide- ja kulttuuriosallistumista ja osallisuutta hyvinvoinnin ja osallisuuden viitekehyksessä. Tutkimme, millaisena eläkeläisten taidetoimijuus näyttäytyy vanhuuseläkesiirtymässä sekä	Kyselytutkimus	Aineistona on eläkevaikutusyhtiö Ilmarisen asiakkaille toteutettu kysely (N=510), jossa selvitettiin vastaajien taide- ja	Kysely	Vaikuttaa siltä, että hyvinvointinsa huonoksi kokevilla ei ole henkisiä, taloudellisia tai fyysisiä voimavaroja aloittaa taideharastusta. Heistä monet ovat olleet eläkkeelle jäädessään työttöminä, joskin aineistossa työttömyys selettää voimavarojen

	miten taidetoimijuiden aktiivisuus tai passiivisuus suhteutuu nykyisiin käsityksiin vanhuuden ikäkauteen kuuluvasta merkityksellisestä toiminnasta.		kulttuuriosallistumisen tapoja sekä arvioita omasta hyvinvoinnistaan.		puutetta vain ensimmäistä taideharrastusta etsivien passiivien joukossa ja tällöinkin vain tilastollisesti melkein merkitsevästi.
Iivonen. E. 2023. Suomi.	Mitkä tekijät luovat sekä ylläpitävät työttömien kokema osallisuutta. Lisäksi havainnoin, mitkä tekijät estävät osallisuuden kokemuksen toteutumista työttömän arjessa.	Aineisto lähäinen	Aineisto on saatu Yhteiskuntatieteellisestä tietoaarkisto Ailasta. Aineisto 18 tekstiä, joissa kaikissa työttömydestä kerrotaan työttömyyttä kokeneiden henkilöiden kertomana.	Aineistotekstit	Työttömille suunnattu vertaistuki, esimerkiksi keskusteluryhmä, tuo osallisuuden kokemusta. Valtaosa kokemuksista on konkreettisia, kuten läheiset, harrastukset ja unelmat. Osallisuuden toteutumisesta estivät muun muassa työttömyydestä aiheutuva arvottomuuden sekä syyllisyyden tunne, ulkopuolelta tuleva paine työllistymiseen ja epävarmuus oman työllistymisen suhteen. Osallisuuden toteutumisen kannalta vaikutusvalta omassa elämässä sekä kuuluksi tuleminen ovat tärkeitä, sillä ne edesauttavat työttömän toimijuuden toteutumista.
Von Harpey. C. 2021.	Kuvata, miten tutkimusaineistossa kuvattiin osallisuutta, millä keinoilla sitä pyrittiin lisäämään ja millainen vaikutus osallisuudella oli heikoimmassa asemassa oleviin nuoriin.	Integroiva kirjallisuuskatso.	Sokran hankeraporteista valittiin mukaan hankkeet (N=22), joissa käsiteltiin osallisuutta, nuoruutta ja nuorten syrjäytymistä.	Hankeaineisto	Nuorten vuorovaikutustaidot saivat vahvistusta hankkeiden aikana ja sosiaalisuus sekä kanssakäyminen muiden ihmisten kanssa helpottuivat. Hankkeiden tuloksena nuorten osallisuus kasvoi. Osallisuuden myötä nuorten sosiaaliset taidot vahvistuivat ja opiskelu- ja työelämävalmiudet sekä arjenhallintataidot paranivat. Nuorilla oli paljon vahvempi pohja jatkaa elämäänsä, kun he olivat saaneet rohkeutta ja

					motivaatiota edetä elämässään.
Mure, P. 2021. Suomi.	Kuvata ja ymmärtää käsityöllistä toimintaa nuorten työpajoilla, tuoda esille käsityön merkityksiä työpajojen toiminnassa, sekä kuvata työpajavalmentajien käsityksiä käsityöllisen toiminnan merkityksistä siihen osallistuvan nuoren hyvinvointiin.	Kvalitatiivisen tutkielman	Kymmentä (n=10) työpajoilla työskentelevää työpajavalmentajaa haastateltiin	Haastattelu	Nuorten työpajat tukeutuvat yhteisöllisyyteen, jolla on monia yksilön hyvinvointia parantavia vaikutuksia. Työpajavalmentajat korostivat, että käsityön tekeminen vahvistaa ja tukee monien muidenkin, kuin ainoastaan käsityöllisten taitojen kehittymistä. Näitä taitoja ovat esimerkiksi kärsivällisyys, pitkäjänteisyys, ongelmanratkaisutaidot, keskeneräisyysdensietokyky ja ryhmäytötaidot.
A. Renton, G. Phillips, N. Daykin, G. Yu, K. Taylor, M. Petticrew. 2012. UK.	Tutkia taiteeseen ja kulttuuritoimintaan osallistumisen yhteyttä terveystyhtymiseen ja henkiseen hyvinvointiin Lontoon pienituloisissa väestöissä.	Poikkileikkaus, yhteisöpohjainen havainnointitutkimus.	Kyselyyn vastasi 4107 aikuista.	Kysely	Taiteisiin osallistuminen oli vahvasti yhteydessä terveelliseen ruokailuun, fyysiseen aktiivisuuteen ja myönteiseen henkiseen hyvinvointiin, eikä sosioekonomisten tai sosiodemografisten tekijöiden vaikutuksesta ollut näyttöä. Positiivinen henkinen hyvinvointi tai sosiaalinen pääoma eivät näyttäneet välittävän taideosallistumisen ja terveystyhtymisen välistä suhdetta. Tämä tutkimus viittaa siihen, että taide- ja kulttuuritoiminta on itsenäisesti yhteydessä terveystyhtymiseen ja henkiseen hyvinvointiin. Jos taideaktiviteetteja suositellaan terveyden parantamiseen, on puuttettava taide- ja kulttuuritoiminnan saatavuudessa esiintyvään sosiaaliseen eriarvoisuuteen, jotta terveyserot eivät vahvistuisi entisestään.
Nielsen L.,	Sosiaalisen vapaaajan toimintaan voi	Hyvinvointitutkimus	Tiedot ovat 2406	As-teikot	Monen muuttujan lineaariset

<p>Hinrichsen C., Madsen K. Kubstrup, M. Nelausen, Meilstrup, C. Koyanagi, A. Koushede, V. Santini, Z. 2021. Brighton.</p>	<p>hyödyntää mielen-terveyshaittoja erityisesti henkilöillä, joilla ei ole sosiaalisia yhteyksiä työpaikoilla tai koulussa</p>	<p>käyttäen valit- doituja asteik- koja</p>	<p>aikuiselta ikäjakauma on 16–64 vuotta</p>		<p>regressioanalyysit suoritettiin. Havainnot osallistuminen sosiaaliseen vapaa-ajan toimintaan kuten, urheiluseura, taideseura, kirjakerho liittyi positiivisesti henkiseen hyvinvointiin ja negatiivisesti masennuksen/ahdistusoireiden kanssa. Mielen-terveyden edistämisen strategiat voivat keskittyä sosiaalisen vapaa-ajan edistämiseen erityisesti työttömien tai muuten sosiaalisesti eristäytyneiden ryhmien tai yksilöiden keskuudessa, joilla ei ole hyviä yhteyksiä työpaikallaan tai koulussa.</p>
<p>Kippo, S. Koivisto, T-A., Mäki-Opas, T., Lehikoinen, K., Lehtimäki, A-V., Piia Lavikainen, P., Turtiainen, M., Martikainen. J. 2023.</p>	<p>Kulttuurihyvinvointitoiminnan taloudellinen arviointi Arviointimenetelmien jatkokehitystarpeet Suomessa</p>	<p>Sidosryhmä haastattelu kartoittamalla kirjallisuuskat- sauksella kulttuurihyvinvointitoimin- nan vaikutta- vuustutkimuk- sen nykytilaa kansainväli- sesti.</p>	<p>Kirjallisuus- katsaus</p>	<p>Tutki- mukset</p>	<p>Hankkeen tavoitteena oli kehittää kulttuurihyvinvointitoimien ennakoivassa ja taloudellisessa arvioinnissa tarvittavia menetelmiä ja laskentamalleja kehittää arvioinnin kriteeristöjä, tunnistaa arviointia tukevan tietotuotannon tarpeita ja näiden pohjalta tehdä toimenpidesuosituksia kulttuurihyvinvointitoimien taloudellisen arvioinnin kehittämiseksi Suomessa.</p>

LIITE 5: YHTEISTYÖTAHOJEN AVOINHAASTATTELU RUNKO

Teams- avoinhaastattelu

Osallistujien taustatiedot

- 1. Mitkä ovat ohjaajien kokemukset ja näkemykset toiminnasta sekä sen vaikutuksista osallistujiin.**
- 1. Osallistujien kulttuurin kokeminen ja sen muuttuminen projektin aikana, ohjaajien kokemana?**
- 2. Osallistujien osallisuuden kokeminen ja sen muuttuminen projektin aikana, ohjaajien kokemana?**
- 3. Osallistujien yhdenvertaisuuden kokeminen ja sen muuttuminen projektin aikana, ohjaajien kokemana?**
- 4. Osallistujien hyvinvoinnin kokeminen ja sen muuttuminen projektin aikana, ohjaajien kokemana?**

LIITE 6: TEEMAHAASTATTELUN RUNKO

- **Tervetuloa ja tutkijoiden esittely**
 - **Tutkimuksen taustatiedot**
 - **Osallistujien taustatiedot**
 - **Vapaamuotoinen kierros, miksi/miten osallistuja on lähtenyt valokuvaprojektiin mukaan?**
1. **Miten valokuvausprojekti vaikutti osallistujan osallisuuden ja yhdenvertaisuuden kokemiseen.**
- a) **Osallistujan suhde kulttuuriin**
 - b) **Yhdenvertaisuuden kokeminen**
 - c) **Osallisuuden kokeminen**
 - d) **Kulttuurihyvinvoinnin kokeminen**

LIITE 7: TUTKITTAVAN SUOSTUMUS

TUTKITTAVAN SUOSTUMUS

Minä olen! – Valokuvausprojektin vaikutukset hyvinvointiin

Minua on pyydetty osallistumaan yllä mainittuun tieteelliseen tutkimukseen. Olen perehtynyt saamaani tutkimustiedotteeseen. Olen saanut riittävästi tietoa tutkimuksesta sekä sen yhteydessä suoritettavasta henkilötietojeni keräämisestä, käsittelystä ja luovuttamisesta. Tutkimuksen sisältö on kerrottu minulle myös suullisesti ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini. Selvityksen tutkimuksesta antoi minulle opinnäytetyöntekijät. Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita osallistumistani tutkimukseen.

Ymmärrän, että tähän tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Minulla on oikeus kieltäytyä tutkimuksesta tai peruuttaa jo aiemmin antamani suostumus syytä ilmoittamatta, milloin tahansa tutkimuksen aikana. Jos päätän peruuttaa suostumukseni, ilmoitan siitä tutkimushenkilökunnalle.

Tutkimuksesta kieltäytymisestä tai suostumuksen peruuttamisesta ei aiheudu minulle kielteisiä seurauksia. Olen tietoinen siitä, että mikäli peruutan suostumukseni tai osallistumiseni tutkimukseen keskeyty muusta syystä, siihen mennessä kerättyjä tietojani voidaan edelleen käsitellä tässä tutkimuksessa, mikäli tutkimuksen toteuttaminen vaatii sitä ja lainsäädäntö sallii sen.

Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni tähän tutkimukseen ja suostun vapaaehtoisesti tutkittavaksi sekä ymmärrän, että henkilötietojani käsitellään osana tätä tutkimusta.

[Paikka] __. __20__ [Paikka] __. __20__

Suostun osallistumaan tutkimukseen: Suostumuksen vastaanottaja:

Tutkittavan allekirjoitus Tutkijan allekirjoitus

Nimenselvennys

LIITE 8: TEEMAHAASTATTELUN TAUSTATIETOLOMAKE

1. **Sukupuoli:**

- a) Miehet
- b) Naiset
- c) Muu / Ei määritelty

2. **Ikä:**

- a) Alle 25-vuotias
- b) 25–34-vuotias
- c) 35–44-vuotias
- d) 45–54-vuotias
- e) 55–64-vuotias
- f) Yli 65-vuotias

3. **Koulutustaso:**

- a) Peruskoulu
- b) Toisen asteen koulutus (esim. ammattikoulu, lukio)
- c) Korkeakoulututkinto (esim. ammattikorkeakoulu, yliopisto)
- d) Jatko-opinnot (esim. maisterin tai tohtorin tutkinto)

4. **Työttömyyden kesto:**

- a) Alle 6 kuukautta
- b) 6 kuukautta - 1 vuosi
- c) 1–2 vuotta
- d) Yli 2 vuotta
- e) Yli 5 vuotta
- f) Yli 10 vuotta

5. **Työttömyyden syyt:**

- a) Työpaikan menetys
- b) Työsopimuksen päättäminen
- c) Opiskelun tai koulutuksen loppuminen
- d) Muu syy (tarkempi määrittely)

6. **Osallistuminen kulttuuritoimintaan aikaisemmin:**

- a) Kyllä, mikä?
-

- b) Ei

7. **Voisitko kuvitella hakevasi työtä lähiaikoina?**

- a) Kyllä
- b) En
- c) Ehkä?

LIITE 9: TEEMAHAASTATTELUN LUOKITTELU

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaus	il-Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka
<i>“Kyllä mä sanoin heti, että mä en suostu, niin mulla oli heti rajat, että ei ainakaan mitään kasvokuvaa ja mä en halua.”</i>	Osallistuja asetti heti rajat, ettei halua kasvokuvaa.	Rajojen asettaminen	Oman tahdon ilmaiseminen	Kulttuurin kokemista vahvistavat tekijät
<i>“Tähän on tehty äärimmäisen hyvä rakenne. Se lähti sieltä, että meillähän ekaksi oli pitkälti, että me kirjoitettiin paljon, ja meillä oli paljon itsetutkiskelua ja tosi paljon itsetunte- musta syvemmin.”</i> <i>“Kaikki harjoitteet tavallaan tukivat toisiaan ja sitten oli tää viimeinen valokuvaus”</i>	Projektissa oli hyvä rakenne, joka alkoi kirjoittamisesta ja syvästä itsetutkiskelusta sekä itsetunte- muksen kehittämisestä.	Itsetutkiskelu ja itsetunte- muksen syventäminen	Henkinen kasvu ja itsensä kehittämisen	
<i>“Kulttuurista on jotenkin tullut tärkeämpi osa elämää, että se on avannut ja antanut semmoisia purkautumiskeinoja, pystyy pään sisäistä maailmaa purkaa kulttuurin keinoin.”</i>	Kulttuuri on tullut tärkeämmäksi osaksi elämää ja tarjoaa keinoja purkaa sisäistä maailmaa.	Sisäisten tunteiden ilmaise- minen kulttuurin kautta	Kulttuurin merkityksen kasvu	
<i>“Toteuttaa itseään, on löytänyt semmoisia uusia kanavia, mulla ainakin se, että kyllähän mä voisin tehdä mitä vaan. Mitä mä nyt valitellen, että mä en nyt pysty ja ei ollut varaa niin helkkari, että kyl sellasta rohkeutta tuli.”</i> <i>“Sitten se avasi myös omaa ajatusta mahdollisuutta elämään. Kaikkeen suuntiin voi lähteä,</i>	Uusien kanavien löytyminen itsensä toteuttamiseen on lisännyt rohkeutta ja uskoa omiin mahdollisuuksiin. Oman elämän mahdollisuuksien avautuminen ja uusien suuntien näkeminen.	Rohkeus ja uusien mahdollisuuksien tunnistaminen Uusien mahdollisuuksien näkeminen	Itsevarmuuden ja pystyvyyden vahvistuminen Tulevaisuuden toiveisuus	

<p><i>vaikka se ei olis aina järkevää”.</i></p>				
<p><i>“Meillä on erityyppiset ihmiset tässä, mä nautin siitäkin tavallaan. Ei tässä ryhmässä ole ikinä ollut semmoinen tunne itsellä ainakaan, että kukaan, olis ylä- tai alapuolella.”</i></p>	<p>Ryhmässä vallitsee tasa-arvo ja erilaisuuden hyväksyminen.</p>	<p>Erilaisuuden arvostaminen ja hyväksyminen</p>	<p>Yhdenvertaisuus</p>	<p>Osallisuuden kokemista vahvistavat tekijät</p>
<p><i>“Mulla ei ole niitä ihmissuhteita eikä sosiaalista elämää. Enkä mä ole edes somessa kunnolla. Niin mulla on ollut kiva kuunnella ryhmäläisten näitä juttuja.”</i></p>	<p>Ryhmä tarjoaa sosiaalista vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä.</p>	<p>Yhteisöllisyyden kokeminen</p>	<p>Sosiaalinen osallisuus</p>	
<p><i>“Mulla on ollut useinkin tunne, ettei ole kuulunut mihinkään. Tai siis että on vähän ulkopuolinen, mutta tässä ryhmässä ei ole ikinä tullut semmoista.”</i></p>	<p>Ryhmässä ei ole tunnetta ulkopuolisuudesta, vaan yhteenkuuluvuuden kokemus.</p>	<p>Yhteenkuuluvuuden tunne</p>	<p>Sosiaalinen osallisuus</p>	
<p><i>“On tullut uusia ystävyssuhteita. Eihän me sillai vapaa-ajalla nähdä, mutta kokoonnutaan jonkun tutun luokse. Vaikka olisi pidempi aika, ettei ole nähty, niin ei sillä ole mitään merkitystä.”</i></p>	<p>Uusia ystävyssuhteita on syntynyt, ja ne kestävät ajan kulumisesta huolimatta.</p>	<p>Ystävyssuhteiden muodostuminen</p>	<p>Sosiaalinen osallisuus</p>	
<p><i>“Oon semmoinen ujo arka ja hiljainen ja silloin kun tää ryhmäkin alkoi, niin enimmäkseen vähän kuuntelin, että sit mä uskalsin loppupeleissä itsekkin puhua”</i></p>	<p>Ujo ja hiljainen osallistuja rohkautui ryhmän edessä puhumaan.</p>	<p>Itseluottamuksen kasvu ryhmässä</p>	<p>Pystyvyyden tunne</p>	
<p><i>“On tullu käytyä kirjastossa ja on tullut käytyä kaupungissa, ja siellä taidenäyttelyssä tai jossain taidelijutussa.”</i></p>	<p>Osallistuja on alkanut käydä kulttuuri- ja yhteisötilaisuuksissa.</p>	<p>Kulttuuri- ja yhteisötilaisuuksien kokeminen</p>	<p>Osallistuminen kulttuuriin</p>	
<p><i>“Lähinnä mulla on ollut tosi</i></p>	<p>Projektin myötä osallistuja on saanut</p>	<p>Arjen toiminnot ja itseenäisyys</p>	<p>Itsevarmuuden lisääntyminen</p>	

<p>haasteellista lähteä kotoa yhtään mihinkään niin, mä oon tehnyt ulkomaanreisun kahden kaverin kanssa tän jälkeen. Sitten, oon käynyt kaupassa yksin ja paikallisessa yksin. Että oon alkanut elää semmoista normaalia elämää uudelleen ja kun on saanut sitä itsevarmuutta ja toivoista.”</p>	<p>itsevarmuutta ja on alkanut elää normaalia elämää uudelleen.</p>			
<p>“On paljon rohkautunut, että en mä nyt sano, että mitään ihme parantumista olisi tapahtunut, mutta paljon hyvää, sitten semmoista toiveikkuutta tuli, että vaikka ei olisikaan yltänyt ihan kaikkeen, niin toiveikkuutta tuli, että on mahdollista ehkä yrittää vielä”</p>	<p>Osallistuja on kokenut rohkautumista ja toiveikkuutta, vaikka ei ole saavuttanut kaikkia tavoitteitaan.</p>	<p>Motivaatio ja yrittämisen halu</p>	<p>Itsevarmuuden ja toiveikkuuden lisääntyminen</p>	
<p>“Tän jälkeen mulla tuli se, että mä voisin ihan hyvin hakea sinne laulukurssille, kun löytyi semmoinen, että pystyisin kustantamaan.”</p>	<p>Projektin jälkeen osallistuja sai itsetuottamusta hakea laulukurssille, koska kustannukset olivat hallittavissa.</p>	<p>Motivaatio ja yrittämisen halu</p>	<p>Itsevarmuuden lisääntyminen</p>	
<p>“Tajusin siellä ryhmässä, että mä olen paljon muutakin kuin äiti. Mä olen paljon muutakin kuin äiti, mitä olin sitten siihen mennessä ollut sen 16- vuotta.”</p>	<p>Ymmärrys siitä, että on paljon muutakin kuin äiti, mitä hän ei ollut aiemmin huomannut.</p>	<p>Henkilökohtainen kasvu</p>	<p>Oman arvon tunteen lisääntyminen</p>	<p>Yhdenvertaisuuden kokemista vahvistavat tekijät</p>
<p>“No se on ihan kiva, että on tavannut just muita samassa elämäntilanteessa. Voi tulla, jos on työtön vähän semmoinen olo, että sitten kun tapaa muita ja että ne ei ole mitenkään sen takia huonompia. Se oli just aika tärkeitä ja siinä se oman arvontunne nousi.”</p>	<p>Tapaaminen muiden samassa elämäntilanteessa olevien kanssa vahvisti oman arvon tunnetta.</p>	<p>Oman arvon ja itsearvostuksen lisääntyminen</p>	<p>Osallisuuden ja vertaisuuden tunne</p>	

<p><i>“Itsevarmuus ja itseluottamus. Tai toi itsetuntemusta jotenkin. Tämän ryhmän aikana on kehittynyt tosi paljon.”</i></p>	<p>Projekti on kehittänyt itsetuntemusta ja toi itsevarmuutta ja itseluottamusta.</p>	<p>Oman arvon ja itsearvostuksen lisääntyminen</p>	<p>Itsetunnon vahvistuminen</p>	
<p><i>“Mä koen ehkä tässä ryhmässä tosi paljon vertaistukea, että mulla on tosi vaikea yksin lähteä mihinkään, että tavallaan kun tää ryhmä loppuu, niin siinä tuli sellanen pieni notkahdus.”</i></p>	<p>Ryhmässä sai paljon vertaistukea, kun on vaikea yksin lähteä mihinkään.</p>	<p>Ihmissuhteiden lisääntyminen</p>	<p>Ryhmän vertaistuki</p>	
<p><i>“Se on vaikuttanut ihan tällaiseen arjessa jaksamiseen. Jopa, että jotenkin jaksaa odottaa perjantaita ja jaksaa touhuta arjessa enemmän.”</i></p>	<p>Arjessa tekeminen ja jaksaminen on lisääntynyt, osallistujalla on jotain mitä odottaa.</p>	<p>Jaksaminen lisääntyminen</p>	<p>Fyysisen hyvinvoinnin lisääntyminen</p>	<p>Hyvinvoinnin kokemista vahvistavat tekijät</p>
<p><i>“Auttanut masennukseen, että on vaikuttanut positiivisesti. Ryhmä tuli hyvään aikaan, kun en löytänyt heti töitä koulun jälkeen.”</i></p>	<p>Ryhmän osallistuminen auttoi masennukseen ja tarjosi tukea työllistymisen haasteissa.</p>	<p>Masennuksen lievitys</p>	<p>Psyykkisen hyvinvoinnin lisääntyminen</p>	

LIITE 10: AVOIMENHAASTATTELUN LUOKITTELU

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka	Yläluokka	Yhdistävä luokka
<i>“Moni oli, että mä ensin osallistu koko juttuun, eli aika semmoista ympäri puhumista paljon mä sille ryhmälle tein, että mä sain heidät ymmärtämään, että he ei ole siellä nyt ilkosillaan kuvattavana!”</i>	Osallistujia houkuteltiin aluksi osallistumaan projektiin.	Projektin aloitus	Valokuvausprojekti	Kulttuurin kokemista vahvistavat tekijät
<i>“Jotkut ihmiset hyötyvät tästä tosi paljon, mutta sitten voi osa ahdistua.”</i>	Projekti voi aiheuttaa osallistujalle ahdistusta.	Projektin vaikutusten arviointi	Valokuvausprojekti	
<i>“Se oli vaan alkuun just sitä, että kun lähettiin aika syvään päätyyn välittömästi niiden tehtävien muodossa, mitä he tekivät, niin se oli varmaan monelle semmoinen haasteellinen, ettei uskaltanu tämmöisiä puhelemaan toisille.”</i>	Tehtävät olivat aluksi haastavia ja henkilökohtaisia.	Ryhmäytyminen	Valokuvausprojektin rakenne	
<i>“Aivan mahdollottoman suuren vaivan siihen nähtiin ja siihen kulu myös paljon rahaa. Että, se oli kyllä erittäin hieno homma, ja ne muutkin tapahtumat mitä he teki, oli paljon retkiä ja muita.”</i>	Projektilla oli rahoitus, joka mahdollisti tapahtumia ja retkiä osallistujille.	Projektin monipuolisuus/monimuotoisuus	Taloudellinen tilanne	
<i>“Kaikkienensa kyllä kasvoivat tosi paljon ja se vahvistuminen oli kyllä ihan silmin nähtävää.”</i>	Osallistujat kasvoivat ja vahvistuivat projektin aikana.	Osallistujien voimaantuminen	Itsetunnon ja itsevarmuuden vahvistuminen	
<i>“Hän sai tietysti osallistua ihan suoraan suunnitteluun, että yhdessä he sen päättivät, että mitä tehdään.”</i>	Osallistujat osallistuivat toiminnan suunnitteluun ja päättivät yhdessä.	Osallistujien yhdessä tekeminen	Päätöksenteko	

LIITE 11: YHTEISTYÖMALLI

